

ACCIÓ

DEL CENTRE AUTONOMISTA DE DEPENDENTS
DEL COMERÇ I DE LA INDÚSTRIA
(ENTITAT OBRERA)
FUNDADA L'ANY 1903

Barcelona, desembre de 1999

ACCIÓ

DEL CENTRE AUTONOMISTA
DE DEPENDENTS DEL COMERÇ
I DE LA INDÚSTRIA

Rambla de Santa Mònica, 10
Tel. 93 304 68 08
Fax 93 430 68 12
08002 Barcelona

EDITORIAL

Possiblement som dels pocs nuclis de ciutadans que no perdem la fe en un favorable futur per al nostre país, que segueix treballant per tal que la situació, que el temps va modificant, no sigui tan sols diferent sinó que sigui millor. Tampoc pretenem fer un CADCI per uns pocs ciutadans; la nostra influència avui és ben minsa, però la tenacitat que hi posem, i que hi han posat els que ens han precedit; la tossuderia de tots plegats donarà finalment el seu fruit, ja que el món de la política s'està conscienciant, i per això ha estat presentada al Congrés dels Diputats una Proposició de Llei demanant el retorn del nostre casal social, tant injustament arrabassat, la recuperació del qual és el repte que encara hem de superar per tal de no continuar frenats en el nostre desenvolupament, i recobrar aquell referent que fórem dins la nostra societat. Dipositem, doncs, noves esperances en aquesta Proposició de Llei que obligarà els nostres governants

de l'Estat a "mullar-se", i sabrem si estan disposats a assumir un acte de justícia o si s'estimen més continuar esborrant de la memòria col·lectiva l'exemple d'una entitat que estigué lluitant per la millora i el progrés social, cultural i esportiu de Catalunya. De moment, congratulem-nos per l'avenç que s'ha fet.

D'altra banda els serveis jurídics de la Generalitat treballen en la nostra demanda per recuperar els arxius confiscats, que encara es troben a Salamanca. Aquests documents, si són recuperats, seran lliurats a l'Arxiu Nacional de Catalunya per la seva conservació i consulta. Confiem que per aquest camí puguin ser aconseguits. El CADCI necessita els seus arxius. Per investigar la nostra història recent són imprescindibles. Els nostres documents no poden ser considerats botí de guerra, simplement foren incautats en un acte arbitrari per unes forces d'ocupació. Ara, un Estat que es diu de Dret cal que ho restitueixi.

Amb satisfacció podem donar compte de la posada en funcionament de les nostres Escoles Mercantils Catalanes en el que és el seu 34è curs acadèmic. La tenacitat i la determinació ho han fet possible. Per raons explicables aquestes Escoles fan la seva feina fora del nostre local social. El primer pas ha estat fet i n'esperem un bon desenvolupament. Congratulem-nos-en.

Tant de bo poguem ben aviat dur a terme altres projectes en els que antany destacàrem. La recuperació del nostre local social els faria possible, gairebé de seguida.

La Junta Directiva

REPETIT I REPETIT

Per Pau Revull i Roca
soci des del 1932

CADCI, orgull de la joventut que visqué els primers anys del segle, (1903-1939). Ja em direu quin altre Centre ens igualava per ajut al dependent, organització i treball, esbarjos, activitats, escoles, assistència sanitària, tot allò que pogués ser una ajuda per l'associat.

Venen després els senyors de l'ordre i el catolicisme i el rèquiem i ho clausuren. *!queda extinto!*. Ja que un senyor es compra un canonet, fa una guerra i la guanya. Fins aquí correcte..

Aquest senyor es mor, l'enterren ben enterrat i ve la "transició", es disfressen de demòcrates i volen ajudar al poble, ¿quin poble?.. el poblesec...el poblenou... el "Pueblo español" de Montjuïc...el pueblo llano....i ulls cecs i orelles sordes a la reclamació legal de les nostres propietats, sí, sí, ja us les tornarem algun dia. Els socis que queden que aixequin la mà. Cent?.. Cent deu?.. Cent vint?...d'aquí a un any en tornarem a parlar i direm Setanta?... Vuitanta?.. fins que arribarà la xifra esgarrifosa de cap, ni un, o sigui que ningú aixecarà la mà.

Aleshores quedaran tranquils els senyors de l'ordre, encara que ara també ho estan de tranquils, però nosaltres, la JUNTA, no parem d'indagar, apretar i no callar.

Que el nou segle ens protegeixi i passi el que fóra el més natural que passés, que ens tornin la nostra seu social, i nosaltres poguem celebrar el centenari.

Així sigui

"Els viatges proporcionen una gran obertura d'esperit: se surt del cercle de prejudicis del país propi i s'està disposat a carregar amb els prejudicis d'altri"

Montesquieu

Informe sobre el treball de recerca a l'entorn del CADCI en el període 1923-1939

*Per Dolors Marin
-historiadora i investigadora-*

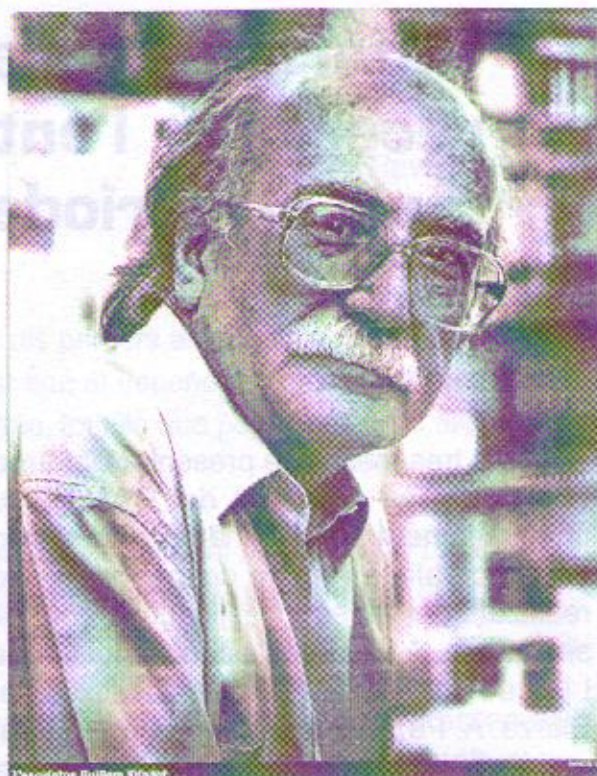
Als tres mesos de presentar l'informe anterior sobre el nostre treball de recerca entorn de les activitats del CADCI, que segueix en bona forma i progressa adequadament, com afirmàrem, fins el moment present hem fet ja un buidat exhaustiu de bibliografia a l'entorn del període estudiat, tant pel que fa als treballs de recerca realitzats per altres investigadors, com pel que fa a les fonts hemerogràfiques del seu temps. A banda dels ja coneguts treballs de Manuel Lladonosa i Joaquim Ferrer i Roca hem realitzat buidats per fitxes de treballs d'historiadors com A. Balcells, A. Elorza, A. Paz, G. Jackson, A. Botti, S. Castillo, Víctor Castells, J. Llarç, M. Cruells, etc. amb les seves obres sobre el temps de la primera Dictadura, la República i la guerra. Hem construït un llistat -i un buidat- de llibres de memòries d'homes catalans de la classe treballadora, amb els quals tingué vinculació (com Amadeu Hurtado) per tal d'apropar-nos a la seva realitat. La llista va des d'homes dirigents com Pere Coromines, A. Bueso, Garcia Oliver, Ricardo Sanz, o Jacinto Thorio, i militants com Ramon Fernàndez Jurado o Joan Ferrer. Tots ells convisqueren, o dialogaren o es barallaren amb els militants del CENTRE, i convé tenir en compte el seu punt de vista.

Amb la senyora Montserrat Bofill ja hem començat a compartir les nostres recerques personals per tal de començar a establir el pla de redacció d'un primer esborrany que comenci a donar forma al llibre. Esperem aprofitar els propers mesos per fer aquesta feina, en la que cada una de nosaltres porta una línia de recerca diferent. Per la meua part estic fent un buidatge a l'arxiu fotogràfic de Barcelona del carrer Comerç i també a la Biblioteca Arús. En l'arxiu fotogràfic hem localitzat una fotografia en la que apareix el local del CADCI a Sabadell al 1918, aproximadament, amb els gegants i capsgrossos al seu front. Seguim també fent entrevistes a persones que havien estat del CADCI i, naturalment, llegint tot el que ens cau a les mans sobre el tema. Hem localitzat també un petit dossier sobre el tema de l'Olimpiada Popular, sobre el que treballem profundament. I poca cosa més, és un petit informe sobre la nostra tasca que esperem podreu apreciar ben aviat.

Estem a la vostra disposició pel que volgueu, com sempre. Una abraçada i endavant, que tenim una història per recuperar i un patrimoni -no tant sols immoble sinó que també polític i moral-, que cal recuperar en temps difícils com els actuals. És per això que personalment valoro tant el diàleg amb els antics socis del CADCI, com a testimonis d'un temps en què la recerca del benestar material anava unida indistriablement a l'elevació ètica i intel·lectual de les persones.

En la mort de Guillem Viladot

Recordem-lo reproduint un fragment d'un dels seus llibres

L'escritor Guillem Viladot

- N'has vist mai cap de difunt de debò, Ionis?

- No.

- Jo sí. Va ser el padrí, fa un parell d'anys. Me'n recordo molt bé.

Es va acomiadar de tota la família. Quan em tocà el torn a mi, m'agafà la mà i em va dir que la mort no existeix. I em va fer prometre que si algú em volia fer creure en la mort, no li faria cas i que li contestaria que només existeix la vida, perquè la mort no l'ha vista mai ningú, i en canvi la vida sempre la tenim al davant i la sentim dins nostre.

- I què passà quan morí el padrí?

- Res.

- Però la mort va entrar a casa teva, oi?

- No.

- Aleshores no va morir.

- No va morir; se li acabà la vida.

"Tria els teus companys abans de triar el camí"

Proverbi àrab

Aquest any s'han complert els seixanta anys de l'afusellament de Domènec Latorre. Amb aquest motiu el recordem una vegada més, sempre a l'espera de l'homenatge i reconeixement nacionals que es mereix..

Per Víctor Castells

Domènec Latorre i Soler

Barcelona 1893-1939

Dia 6 de maig de 1939. Domènec Latorre, a les sis de la matinada, era tret de la presó Model i afusellat al Camp de la Bota, condemnat per la seva dedicació a la causa catalana. No havia ocupat cap càrrec, no era responsable de cap partit ni de cap fet revolucionari. Era la culminació tràgica, en mans de l'Espanya anticatalana, d'una vida abnegada, d'incansable activitat. Això sí, sempre a primera línia. En un llunyà Onze de Setembre ja havia conegut la violència espanyola anticatalana, quan fou detingut i bàrbarament maltractat, fins a deixar-li ressentit el braç esquerre per a tota la vida. Però ara fou el desenllaç fatal, per no haver marxat a temps. La seva bondat natural no l'ajudà per veure tot el perill que corria. "Tinc feina a l'Havana i a Buenos Aires -escrivia als amics del Centre Català de Santiago de Xile-, però no vull moure'm de la pàtria". No se'n pogué. I fou vilment assassinat. S'havia casat amb Teresa Gaya i Capdevila l'any 1922. "Any 208 del nostre Esclavatge", segons que destacava en la participació de matrimoni. No oblidava mai Catalunya, la pàtria sotmesa.

Era fill d'un aragonès de Graus -Domènec Latorre i Carrera- que va venir jove a Barcelona i que aviat es va convertir en un gran català. Encara adolescent, Domènec Latorre ingressà als rengles del nacionalisme més net i en va ser sempre més un abrandat i incansable servidor. La simple enumeració dels grups i entitats als quals estigué lligat, dóna una idea clara de la bondat de la seva actuació: Unió Catalanista, Pàtria Nova, Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, Escola Mossèn Cinto, el periòdic "L'Intransigent"... Afegim-hi els catalans d'Amèrica, amb els quals mantenia una relació constant i als quals representava a Catalunya: Centre Català i Agrupació patriòtica de Santiago de Xile, Centre Català de l'Havana, les publicacions "Germanor" de Santiago de Xile, "La Nova Catalunya" de l'Havana, "Ressorgiment" de Buenos Aires. Els enviava fotografies, informacions i escrits; n'era propagador entusiasta i desinteressat.

Una primera col·laboració explícita a les pàgines de "Ressorgiment" la trobem l'agost de 1920, en una apassionada ressenya de l'homenatge que tributà al doctor Domènec Martí i Julià. Però tot i que el seu nom hi apareix poc, a la revista, en fou sempre un col·laborador fidel. Potser també són escrits d'ell els signats amb alguns

dels pseudònims no identificats, perquè sí que ho és, per exemple, un D. Laterra. Nadal, pel seu compte, amagà el nom real de l'autor per evitar-li possibles represàlies. Quan el 1931 Nadal i Mallol, -fundador i director de la revista- anuncià el seu viatge a Catalunya, fou Domènec Latorre qui va remoure cel i terra perquè fos un esdeveniment i va tenir a punt un obsequi d'homenatge: el llibre **Per Catalunya**, de Domènec Martí i Julià, amb més de dues-centes signatures. Miquel Guinart, a "Vida Nova" d'abril de 1973, recorda així Latorre i "**Ressorgiment**": "A Catalunya, abans de la guerra, hauríeu trobat "Ressorgiment" a les sales de lectura o als cafès de totes les nostres entitats, gràcies a un corresponsal activíssim i abnegat que fou afusellat el 1939 perquè estimava Catalunya: en Domènec Latorre".

Dret, al centre, Domènec Latorre amb uns socis de Pàtria Nova.

Era empleat de l'Ajuntament de Barcelona i, en els darrers mesos de la guerra civil, multiplicava el seu habitual dinamisme fora d'hores per encarregar-se de controlar i distribuir les trameses de paquets de queviures que arribaven d'Amèrica per a la gent més diversa. L'afusellament de Latorre sobtà tothom, i és trist constatar que ni en arribar la democràcia i la quasi autonomia no van ser reconeguts, a la seva muller, els drets de viduïtat que li corresponien com a vídua d'un empleat públic en temps republicà. Ni és feu cap reconeixement nacional. "Germanor" en noticià la mort tot seguit, però Nadal i Mallol no s'ho podia creure i va esperar la confirmació. Quan li arribà, li dedicà una pàgina, al número del mes d'agost, reproduint la lletra que va enviar a la família; "Vaig a morir com a catalanista", remarcà. I els diu: «Adéusiau i a viure per Déu i per la Pàtria».

(Del llibre inèdit:

Ressorgiment. Vida i Obra de H. Nadal i Mallol. Vol. III)

SECCIÓ D'EDUCACIÓ I INSTRUCCIÓ

El propassat dia 16 de novembre entraren en funcionament, en el que fou el seu 34è curs acadèmic, les Escoles Mercantils Catalanes del CADCI. Com ja és conegut dels nostres afiliats, aquesta ha estat una de les nostres principals aspiracions, no solament pel gran bagatge que elles duen en si mateixes, pel seu passat tan ple d'encerts, d'experiència i de servei, sinó pel que representa la formació i la instrucció per les persones que, com diu el nostre perenne eslògan, han de ser útils a si mateixes, a Catalunya i a la humanitat. I és que en aquest sentit podem aportar molts noms de ciutadans que a través de les Escoles aconseguiren ser capdavanters en les diferents professions que escolliren, així com també en el món de la política.

Ara, al posar aquesta primera fita per al nostre desenvolupament, només ens cal esperar una favorable resolució per part del Congrés de Diputats de Madrid a la demanda del nostre Casal Social, fet que, a més de ser un acte de justícia, permetria la ràpida reconducció de totes les nostres activitats, interrompudes a conseqüència de la maltempsada que tothom lamenta.

En relació al fet de poder comptar de nou amb les nostres Escoles, volem deixar constància del suport rebut de la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya i, en particular, del que fou el seu Honorable Conseller, Senyor Ignasi Farreras i Buchaca, el qual, en tot moment és mostrà interessat en el nostre projecte, ajudant-nos decisivament. Per mitjà d'aquestes línies volem manifestar-li la nostra gratitud pels seus savis consells.

Dos espectes de les primeres classes de les escoles en la seva represa -novembre 1999-

BREU BIOGRAFIA DE PERE AZNAR I SASERES, QUE OSTENTÀ LA PRESIDÈNCIA DEL CADCI DES DEL FEBRER DE 1936 FINS L'ANY 1977

Per Sebastià Piera

Pere Aznar i Saseres va néixer a Roses, (Alt Empordà). Als 16 anys s'afilià al CADCI entitat obrera de tendència catalanista i que s'estructurava en seccions de Propaganda, Mutualisme, Esports, Organització i Treball, Educació i Instrucció i Cooperativa de Consum. Publicava una revista mensual anomenada "ACCIÓ".

El CENTRE, com popularment se'l coneixia, fou clausurat per la primera dictadura espanyola del 1927 al 1931, període en que s'hi instal·là el Sindicat Lliure. Fou reobert l'abril del 1931 amb la proclamació de la Segona República.

Pere Aznar fou elegit President del CADCI el febrer de 1936. Ja havia estat dirigent en les vagues que juntament amb el Sindicat d'Ultramarins es dugueren a terme. Fou també Secretari General del comitè del CADCI arran dels fets revolucionaris de l'octubre de 1934.

Durant la guerra civil, i sota la seva presidència, la secció d'Organització i Treball del CADCI fou adherida a la UGT.

Juntament amb Jaume Compte i Artur Cussó, després que Estat Català Proletari intentés, sense èxit, la formació d'un partit Obrer catalanista, l'any 1934 organitzaren el Partit Proletari Català, Pere Aznar en fou secretari general i director del seu òrgan de premsa «L'Insurgent». Participà en el Front d'Esquerres el febrer de 1936, aconseguint el triomf i essent-ne elegit diputat per Barcelona a les Corts de la República.

Pel juliol del mateix any 1936 fou cofundador del PSUC. Formà part de la seva direcció, ocupant la Secretaria Sindical i la Militar durant la lluita contra la sublevació feixista.

L'any 1939 s'exilià a Xile juntament amb Artur Cussó. Ajudaren en el Centre Català de Santiago de Xile a organitzar la recepció i acolliment i col·locació dels refugiats catalans que hi arribaren en el carguer francès «Winnipeg» llogat pel SERE i finançat pel govern Negrin, gràcies, no ho oblidem, a les gestions portades a efecte per Pablo Neruda.

Més tard és distanciat del PSUC, i amb la seva esposa, Dolors Piera, que havia estat dirigent d'aquest partit ocupant la Secretaria General de la Unió de Dones de Catalunya durant la guerra, s'afiliaren al nou Partit Socialista fundat a Mèxic.

Aznar, des de Santiago de Xile, i juntament amb el Centre Català, i promogué l'ajut que s'envià als catalans a França que ho sol·licitaren per carta. Creà Amics de Catalunya i dirigí la revista "Retorn". Fou un intens col·laborador del Centre Català de Santiago de Xile.

Al reorganitzar-se el CADCI aconseguint ocupar una dependència en el seu propi local de la Rambla de Santa Mònica, Lluís Urpinell i la Junta Directiva que presideix, nomenaran Pere Aznar "President d'Honor", com a reconeixement a les seves activitats realitzades al CADCI.

Va morir el 14 de juliol d'enguany, epr.

"Tens de recordar que el nostre poble ha estat lliure, i ara, mentre tenim sed de progrés, ens veiem obligats a patir i soportar la vida migrada i mesquina de l'Estat espanyol, penso que ens cal la llibertat no solament perquè és de dret que la tinguem, sinó perquè és incompatible amb l'endarreriment d'Espanya"

*Humbert Torres i Barberà -1879/1955-
discurs del 7 de febrer de 1923,
dirigint-se a la joventut*

☆☆☆☆☆

"Aquell qui viatja a un país sense conèixer mínimament l'idioma no va de viatge; va a l'escola"

Francis Bacon

EL MEU PERE AZNAR I SASERES

Per Antoni Turró i Martínez

Pere Aznar i Saseres President del CADCI del 1936 al 1977.

Als 14 anys vaig entrar a treballar com a aprenent als magatzems de robes, modisteria i sastreria Santa Eulària del carrer de la Boqueria cantonada al del Cardenal Cassanyes, al Pla de l'Ós de Barcelona, i on en Pere Aznar era ja un dependent amb títol.

Encara que per a ell jo era un nen, de seguida vàrem congeniar degut a la similitud dels nostres ideals, i jo el considerava com el meu mestre.

Tots dos érem independentistes, i encara que jo militava a "Nosaltres Sols" i ell al "Partit Català Proletari" ens aveníem molt, malgrat que algunes vegades em retreia que jo no milités dins l'independentisme netament marxista.

A més tots dos érem del CADCI i ens hi trobàvem sovint. Al CENTRE, com és normal en una entitat de 20.000 socis, hi havia diverses tendències, i l'Aznar (en Pere, com li dèiem els amics) a les darreries de l'any 1933 organitzà dins del CADCI un moviment anomenat "Minoria d'Oposició Mercantil" (MOM), en neta oposició al Consell Directiu presidit per en Manel Juliachs al qual s'acusava de fer costat a la patronal.

L'any 1934 l'hostilitat entre el Consell Directiu i la MOM anà augmentant i s'originaren molts aldarulls a les Assemblees, fins el punt que l'abril de 1934 el Consell Directiu optà per l'expulsió, per indisciplina, de 16 socis (membres de la MOM, fet que exacerbà, encara més, les relacions entre la direcció del CADCI i l'oposició.

S'acusà el Pere Aznar d'haver proferit públicament en l'Assemblea del 10 de febrer de 1934 conceptes injuriosos desprestigiant el Consell Directiu, i aquest el va convocar a un acte de reconciliació, en el qual cap de les dues parts va rectificar ni va modificar els seus punts de vista. El jutge optà per signar l'acte d'irreconciliació.

La MOM, però, anava guanyant posicions sota el lideratge de l'Aznar i sortí victoriós en algunes de les assemblees de les diverses seccions del CADCI.

Malgrat l'expectació, l'Assemblea General de l'agost de 1934 va tenir lloc amb normalitat. S'aprovà la Memòria, excepte la part relativa a l'expulsió decidida pel Consell Directiu contra 16 socis. L'Aznar defensà una moció contra l'expulsió d'aquests socis, i l'Assemblea rebutjà per una gran majoria l'acord d'expulsió, quedant així definitivament resolta la qüestió, motiu fonamental de l'estat d'apassionament que havien revestit algunes assemblees del CADCI, que es van haver de suspendre.

En aquesta Assemblea (1934) sortí victoriosa la candidatura patrocinada per la MOM, encapçalada per en Jaume Cardús com a president.

Arribaren els fets del 6 d' octubre de 1934, i des del balcó del CADCI s'hostilitzà la tropa que volia pujar Rambla amunt; l'exèrcit canonejà el CENTRE i en va matar tres socis. Suposo que l'Aznar era a l'interior del CENTRE, però com que jo no hi era no ho puc assegurar. Jo estava amb "Nosaltres Sols" al local de "L'Atracció de Forasters" de la Plaça del Teatre a la Rambla, des d'on també hostilitzàvem la tropa impedit-li de pujar per la Rambla. Davant d'aquesta hostilitat, l'exèrcit optà per anar a la Plaça de Sant Jaume pel carrer Ample i la Via Laietana.

El CADCI fou tancat per les autoritats espanyoles i tots els dependents dels Magatzems Santa Eulària tornàrem al treball i també l'Aznar, que continuà, no obstant, la seva lluita clandestina.

El mes de febrer de 1936, després de la victòria del Front Popular a les eleccions i el retorn del Govern de la Generalitat el CADCI reprengué les seves activitats i el Pere fou elegit president en substitució de Cardús.

Arribà l'aixecament militar feixista espanyol del 18 de juliol del 1936, que es veia venir, i totes les forces d'esquerra es prepararen per a fer-hi front. Al CADCI ja feia dies que una colla de socis, amb l'Aznar ja president, passaven la nit al nostre local.

Aixafada la rebel·lió militar a tot Catalunya, va començar per tothom una nova etapa: a totes les fàbriques, tallers, empreses i comerços es formaren Comitès de Control Obrer. El dels Magatzems Santa Eulària fou presidit per l'Aznar, i una de les primeres decisions fou modificar el nom dels magatzems a fi de posar-lo més a to amb la nova situació social que s'anava establint, i el nom s'unificà en un de sol; Santaeulària, amb la qual cosa s'eliminà el qualificatiu de santa.

El Partit Català Proletari es fusionà amb altres tres organitzacions i nasqué el PSUC (Partit Socialista Unificat de Catalunya), del qual l'Aznar fou un destacat dirigent amb despatx a l' hotel Colom de la Plaça de Catalunya, que fou requisat i va esdevenir la seu del Partit.

No puc dir res dels acords que es prengueren al CADCI per a que la seva Secció d'Organització i Treball (no pas tot el CENTRE) s'adherís a la UGT ni quin fou el paper de l'Aznar en aquesta decisió, com tampoc puc dir res de tot el que es va fer al CADCI durant els dos anys mig que durà la guerra, ja que jo era al front de guerra.

La victòria de les armes franquistes va fer que l'Aznar s'exiliés a Xile, des d'on continuà presidint el CADCI fins el 1977, en què traspassà el càrrec a la junta del CADCI que s'havia creat a Barcelona per a la reconstitució del CENTRE, i intentar recuperar el nostre patrimoni, el qual encara no hem aconseguit.

Heus aquí el que va ser la vida d'un home combatiu, però humà, bon amic i ferm patriota, amb el desig que aquestes línies siguin el meu homenatge a la seva memòria.

ALS 50 ANYS DE LA MORT DE ROVIRA I VIRGILI LA TRAGÈDIA DELS ESCRITORS EXILIATS

Per Maria Capdevila

Antoni Rovira i Virgili passà els darrers onze anys de la seva vida a l'exili, i, en morir, deixà un feix de materials inèdits, que encara esperen editor. Tota aquesta obra, com la produïda abans de la desfeta, gira al voltant de Catalunya. Com observà Domènec Guansé en el pròleg a *Siluetes de catalans*, els escrits rovirians són "una llarga i constant meditació sobre Catalunya, a través de la història, a través del pensament dels seus savis, del treball dels seus artistes, de la contemplació del paisatge i de les ciutats, de l'estudi de la caracteriologia de la nostra gent, de l'anàlisi dels fets de cada dia i de la comparança amb els altres pobles". Veritablement, l'activitat de Rovira es desenvolupà en totes direccions i abraçà tant el camp de la història del pensament, i de les formulacions nacionalistes, com el terreny de la política activa, i el periodisme literari; però tot, història, literatura, periodisme i política tradueixen un sol ideal: Catalunya. "Jo veig", diu en una carta a Ventura Gassol, del 27-4-1946 "el treball per Catalunya en una forma global. Com a escriptor, com a creador, com a Conseller del Govern català, la meua idea és la de sempre a través dels mateixos matisos de cada aspecte"

Tanmateix, no pot deixar de sorprendre que a l'exili les poques possibilitats de publicar no fessin defallir a Rovira, o, com a mínim, no el moguessin a fressar nous camins, bé amb un canvi de llengua, bé amb una ampliació o generalització dels temes tractats. La seva fidelitat a unes matèries determinades esdevenia la tria més honesta, però l'allunyava forçosament del camí fàcil i enlluernador de l'èxit immediat. Rovira era absolutament conscient de la situació, de la qual es lamentà més d'una vegada, privadament: "quants cops he pensat durant l'exili en la tragèdia dels escriptors catalans! De fet, hem sacrificat el nostre interès individual a la causa que servim. L'escriptor en altres països, pot aspirar a la fama i el profit, però a nosaltres, en el millor dels casos, la fama és ben estreta i el profit ben minso. No he deixat de fer-me, sortida dels meus dintres, aquesta reflexió: "si tu fossis un escriptor en llengua anglesa o francesa amb una categoria semblant a la que tens com a escriptor català, viuries amplament, a l'exili, del teu treball professional...). M'he limitat jo mateix, ho sé. Però sempre he pensat que Europa i el món tenen prou escriptors per a sostenir i tractar els temes europeus i mundials, i es poden ben passar de mi, mentre que Catalunya necessita de tots els catalans", carta a Amadeu Hurtado, 2-9-1948.

1 Efectivament, tal com ho sentia Rovira, existia a l'exili la convicció que calia escriure obres sobre temes catalans, que servissin per a mantenir l'esperit nacional,

No deixa de ser simptomàtic que algun dels historiadors que més han destacat en el debat historiogràfic sobre el segle XV català hagin participat també acílvament en el debat polític del seu temps. Antoni Rovira i Virgili n'és un clar exemple.

91 l'Avenç (228)

i com a instrument d'estudi i formació de les noves generacions. D'aquesta preocupació en resultà un pla de publicacions endegat per la Fundació Ramon Llull, o un projecte del mateix Rovira, del 1949, per a l'edició d'una literatura "d'alè nacional". Els treballs històrics de Rovira, en conseqüència, responien tant als seus interessos particulars ("en el terreny de la història m'hi trobo com el peix a l'aigua", escriu a Hurtado el 28-11-1947, com al desig de cooperar en la conservació del "caliu de l'ideal". El fet no invalida que, a vegades, lamentés que el camí triat suposés "una situació econòmica modestíssima i encara amenaçada" (a Hurtado, 2-9-1949). Tot i l'afirmació, però, en aquest mateix escrit descriu amb lucidesa la situació en constatar

"La meva passió per la pàtria víctima d'una reiterada dissort històrica que no es mereix, ha estat i és el flam de la meua vida. No me'n penedeixo, més be me n'enorgulleixo".

Ara, en commemorar els 50 anys de la mort d'aquest "català nacional". -com deia ell- em plau rememorar els principis coherents que guiaren la seva existència, els ideals de fe i llibertat que l'il·luminaren, i l'intens amor per Catalunya que l'acompanyà fins a la mort. Ho exposà, bellament, en els versos finals del seu emotiu *Cant sense enyorança*.

*Claror de sol és per mi Catalunya,
i enlloc del món jo no en sento l'absència.*

*Dins dels meus ulls tinc el seu clar paisatge:
dins del meu cor, l'amor que ella hi arbora:*

al pensament, l'ideal que fa d'ella

la nació de la llengua que parlo,

la nació de les terres claríssimes

filles del sol i de la mar més blava.

És aquest cant que en l'exili avui alço

un cant de fe, i no un cant d'enyorança

EL DIA DE PORTES OBERTES, MOLTS BARCELONINS "ES VAN ACOSTAR" AL LICEU⁽¹⁾

Sí, en sóc testimoni; jo també m'hi vaig acostar, tot acompanyant una amiga; no vaig arribar-hi perquè a l'hora de dinar tenia un altre compromís, i la cua era més llarga que un dia sense pa.

No és pas del Liceu, però, que voldria parlar, sinó d'aquest ACOSTAR-SE A tot arreu sense arribar mai enlloc. Segons els mitjans de comunicació, -i segons molts catalanoparlants que s'ho encomanen- la gent, ara, s'acosta a la platja si fa bo; s'acosta a una festa popular per veure els gegants; s'acosta a una exposició, per fer-hi una passada; s'acosta al lloc dels fets per donar-hi un cop d'ull...

Fins fa ben poc, els nostres conciutadans -i no parlo de vilatans ni pobletans, perquè confio que aquests encara ho fan- s'arribaven a un lloc determinat, hi feien cap, hi anaven: Ens arribarem a l'envelat, a veure si hi ha gaires balladors. Quan surtis del despatx, arriba't a la farmàcia i porta una capsa d'aspirines...⁽²⁾

Ara, no; ara només s'hi acosten; aquest calc del castellà (esta tarde me acercaré a tu casa y te traeré el libro), com tants i tants altres que van proliferant i que ens fan anar coixos, ens obliga, doncs, a fer-ho tot a mitges. Potser és un reflex de la nostra societat: cal fer les coses de pressa, sense mirar gaire prim, perquè siguin rendibles. Quina importància té, per exemple, que un fuster no faci encaixar prou bé un calaix de la vostra cuina, mentre el pugueu obrir i tancar ni que sigui a batzegades? I que en un diari trobeu separacions aberrants de sil·labes i expressions incorrectes, mentre pugueu treure l'entrellat de les notícies que s'hi publiquen?

Sí, ara només ens hi acostem: fem les coses a mitges, som catalans a mitges, tenim llibertats a mitges, i conservem "amb orgull", a mitges, la nostra llengua.

Aquell "seny ordenador" que fou Pompeu Fabra denuncià en les seves gramàtiques, entre moltes altres coses, el pleonasma, l'ús abusiu d'alguns pronoms

Li vaig dir-li, em va donar-me, els hi duré el berenar a l'escola... Totes les "maces" piquen. De l'excés hem passat al defecte. De la reforma hem passat a la contrareforma o, com si diguéssim, al contrapleonasme. I actualment sentim coses com aquestes:

- "Que aneu al mateix gimnàs que nosaltres? -Sí, però només anem a les tardes" (un funcionament fisiològic ben curiós).

- "Tot va anar bé, però va haver algú que es va atribuir més mèrits del compte" (quan la guineu no les pot haver...).

- "Encara no he escrit als teus pares; lis escriuré demà".

- "Em creia que era un fanal; no m'havia fixat gaire bé" (cal estar clavat o collat, per distingir un objecte?).

- "No hi ha prou cadires; només queden dues lliures" (per a llogar més cadires? A la Gran Bretanya, potser?),⁽³⁾

La cosa va així. Sobretot entre gent jove. Però, en són culpables? Ouins mestres troben, a l'escola o a l'institut, en els mitjans de comunicació, a casa mateix? S'amoïnen sempre a corregir-los?

Segurament que algú em diria que "no hi ha per tant". Em fa por que, en qüestió de llengua, no tinguem la sensibilitat "a flor de peu", com vaig sentir dir, per ràdio a un tertulià. És a dir, no pas a flor de pell -que fóra l'expressió correcte- sinó als peus.

1. Sentit a Catalunya Ràdio: el-10-X-99.

2.. **Arribar-se**: anar circumstancialment a un lloc. Anirem a París i potser ens arribarem a Fontainebleau (DGLC). Vegeu, d'altra banda, alguns exemples del mateix diccionari a **acostar-se**: acostem-nos al foc, s'acosta l'hivern, se m'acostà un pobre, etc.

3. Caldria haver dit respectivament, és clar: "hi anem a les tardes"; "hi va haver (o va haver-hi) algú;" "els escriuré"; "no m'hi havia fixat"; "en queden dues de lliures"

Roser Latorre i Gaia

EUDALD CANIBELL I MASBERNAT: TIPOGRAF, IMPRESSOR, DIBUIXANT, BIBLIÒFIL I SOCIETARI.

Per Dolors Marín,

Doctora en història, investigadora

Voldriem iniciar amb aquesta una col·lecció de petites biografies d'homens i dones imprescindibles en la història comuna de tots nosaltres. Persones importants en la trajectòria del moviment obrer català i barceloní, que des de la seva modèstia i senzillesa van saber donar l'empenta de les coses ben fetes i des de la base. Sense aquesta base tan ampla i de tanta qualitat no hauria estat possible la creació d'una classe política autodidacta i madura com fou la dels anys vint i trenta a Catalunya. Un exemple del que afirmem és aquesta nota biogràfica.

Eudald Canibell i Masbernà (1858-1928) fou un home del seu temps en què la passió pel Progrés, la Ciència, l'autodidactisme i l'amor al llibre van acompanyar tota una generació d'homens i dones de tot l'estat espanyol que es van posar en contacte amb els seus homòlegs de tot el món per tal d'imaginar una altra realitat social que pogués emancipar l'ésser humà del treball esclavitzant i de la tirania de la ignorància. Canibell va ser un home extraordinàriament actiu en tots els seus fronts de lluita, com molts dels seus amics (Valentí Almirall, Josep Lluç, Cels Gomis, els Pellicer, Pere Esteve, Joan Montseny, etc.). Va posseir un esperit renaixentista i, com Leonardo Da Vinci, va voler abastar el món que l'envoltava i canviar-lo. L'estudi de la seva personalitat és imprescindible per entendre la Barcelona del tombant de segle. A l'historiador o l'antropòleg li sobta el silenci caigut sobre tota aquesta generació de personatges humils i intensament treballadors que, com un gran forat, resta dins de la història de Catalunya. Caldria fer justícia a tota aquesta generació que, per causa del seu ideal proper al moviment llibertari internacional i el seu compromís diari dins la Barcelona de les Biblioteques i Ateneus, van tenir poc temps per dedicar-se a fer grans escrits teòrics. La seva tasca modernitzadora dins la ciutat barcelonina i, és més, dins del país en si, està encara per recuperar, ja que fins ara la historiografia contemporània, -en la seva urgent labor de recuperació d'un passat proper i silenciats a la força- ha cercat, en altres direccions, fets més espectaculars o ha biografat altres figures imprescindibles per analitzar la nostra societat contemporània. Creiem que és el temps de recuperar la ciutat en què van viure Canibell i els seus companys, una ciutat d'homens i dones enamorats del Progrés intel·lectual, moral i tecnològic.

Si desconeixem a Canibell, desconeixem també bona part del seu temps, amb homes com els Pellicer pintors, dibuixants i tipògrafs que van treballar a Catalunya o Amèrica. Un exemple en concret, Josep Lluç Pellicer, el gran amic de Canibell, fou

el millor dibuixant de la "Ilustración Española i Americana". Va dibuixar la campanya rusoturca, la darrera guerra carlina, la guerra de Cuba i diversos sotracos a Melilla. Com a pintor societatari tenia una clara concepció del que anomenava: "La missió social de l'art", i va ser realista en retratar el seu entorn, i no cercar temes tradicionals o històrics. Va ser director del Museu Municipal de Reproduccions de Barcelona i més tard dels museus artístics de la ciutat. Amb Canibell compartia el gust per les biblioteques, i, segons l'Enciclopèdia Espasa de 1928, posseïa "una curiosa col·lecció de trajos, armes i ceràmica". Amb el seu cosí, Antoni Pellicer i Peraire, va compartir aquesta passió pels llibres, la tipografia i les idees radicals per les que es va exiliar a Buenos Aires després de participar en la revolució de 1868 i en l'AIT. Després d'un primer viatge a Mèxic, Cuba i els Estats Units entrà de caixista a "La Academia de Ullastres" regentada per Josep Lluís Pellicer, però és perseguit i al 1891 va a Buenos Aires, on crea varies publicacions destinades al foment de les arts gràfiques, en concret "La Targeta Postal", "Anuario Catófilo Sudamericano" (1905) i "La Neografia" (1899-1901). Els seguirà "Éxito Gráfico", i seran les millors publicacions a Amèrica del Sud del seu temps. Fou fundador del "Instituto Argentino de les Artes Gráficas", del qual va ser President..

Cal conèixer Canibell en varies de les seves facetes. En la seva vessant de tipògraf i impressor, la seva tasca més important, entre moltes altres, fou la creació del tipus de lletra del Gòtic incunable el 1904. La fundació tipogràfica Neufville el va anomenar director artístic, on va redactar anuaris, la Revista Poligràfica i "El Mercado Poligráfico." Canibell va dissenyar el gòtic incunable l'any 1903 per encàrrec de la Societat Catalana de Bibliòfils. Juntament amb el punxonista Salvador Sangenís, va fondre tres cossos complets de lletres (8-12-24 punts). La impremta Oliva de Vilanova va imprimir aquest opuscle el 1904. També, com a Bibliotecari i bibliòfil, del 1894 al 1895 va intervenir de manera directa en l'organització de la Biblioteca Pública Arús i va exercir de bibliotecari en cap. Allí va fer nombrosos amics entre els estudiosos del seu temps, en especial amb J. José Morato, que gràcies als seus records va escriure; "Líderes del Movimiento Obrero Español. 1868-1921". Morato assenyala que fou Canibell qui va facilitar bona part de la informació que va constituir el popular "Proletario Militante" d'Anselmo Lorenzo. Gràcies a Canibell es conserven a la Biblioteca Arús les actes del Congrés Internacional, així com bona part de valuosos volums introbables ja a la seva època.

Fou fundador amb Pellicer de l'Institut Català de les Arts del Llibre, el 1897, ajudats per l'industrial del ram Josep Cunill. Canibell va ser director de la revista d'aquesta institució. Segons cròniques de l'època, va ser el primer intent a Espanya i a tota Europa de crear una institució adreçada a l'especialització obrera. Es més, en coincidir en les commemoracions del quart centenari de Gutemberg (1900) hi va haver força expectació, i el primer número de la "Revista Gráfica" es va dedicar a l'impressor. Després de l'organització de la Corporació i de fer els plans d'estudi es va obrir el primer curs al 1904 amb un curs només teòric de 4 mesos de duració on s'ensenyava gramàtica i ortografia castellanés, història i estètica de les Arts Gràfiques, elements de química general, dibuix aplicat a les arts gràfiques i un curs de taquigrafia. El professorat era qualificat i triat d'entre els especialistes barcelonins com Joan Rosell, caixista, el mestre d'impressió tipogràfica; en Fidel Giró i l'enquadernador Jaume Rovira Adam. L'escola es mantenia amb les quotes dels socis i amb una subvenció de l'Estat. Segons l' Enciclopèdia Espasa, al 1928 hi havia matriculats 214 nois i l'ensenyament era totalment gratuït. S'hi havia

afegit l'ensenyament de la composició mecànica, l'estampació litogràfica, enquadernació i decoració exterior del llibre, calcografia i història estètica del llibre, va fer l'"Exposició del Libro Catalán" al 1906.

Com a dibuixant i aquarelista. Va treballar en l'edició d'un Quixot estampat amb el gòtic incunable sobre planxes de suro, imprès per Octàvio Viader (1905-1906). Va realitzar il·lustracions per la Literatura Militar de Barado, al Museo Militar Español, va il·lustrar una "Historia del Peinado" i una edició gòtica a l'estil de la tipografia espanyola del segle XVI del 'Lazarillo de Tormes'. Va ser també l'autor de nombrosos pergamins policromats, inscripcions de làpides i dibuixos de medalles. Com aquarelista fou un dels fundadors del Centre Artístic junt amb Tomàs i Moragas.

Associativista, ateneuista, excursionista, etc. Fou fundador al 1876 de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques i, més tard de l'Associació d'Excursions Científiques que, en fusionar-se, crearen el Centre Excursionista de Catalunya. Va participar en les sortides i va escriure nombroses monografies erudites dels seus viatges, que de ben segur estarien inspirades -o relacionades- amb els geògrafs més innovadors de la seva època, com són els germans Reclús i Kropotkin, a qui va visitar durant la seva estada a Barcelona a casa de J. Lluís Pellicer. Al Centre Excursionista va organitzar la col·lecció sigilogràfica.

Com a investigador i home compromès amb el seu passat, al 1880 va prendre part activa al Congrés Catalanista de Barcelona, on va col·laborar amb el seu amic Valentí Almirall.

Com a societari, membre de la 1ª Internacional. Va escriure nombrosos articles a "La Asociación" òrgan dels tipògrafs de Barcelona (1883-1888) a "El Productor", diari de la Federació Local de Barcelona (1887-1893), "Acràcia", etc.

És autor de nombrosos escrits (alguns amb pseudònim en les revistes llibertàries: "La Tramuntana", "Acràcia", "El Productor")... Al 1881 escriu: "Defectos de que adolece la imprenta española, ortopródica y tipográficamente considerada", també: "Efemérides de la tipografía española y americana" (1891), "Efemérides del periodismo español e hispanoamericano" (1893), "Montserrat, àlbum, guia, plano, historia de la célebre montaña y su monasterio" (1899), "Heribert Mariezcurrena i la introducció de la fototípia i del fotogravat a Espanya" (1900), "Album caligràfico universal" (1901), "A la bona memòria de Marcel·lí Serra i Fumells" (1906), el pròleg a la reimpressió en facsímil de la "Gramàtica latino-catalana" de Bartolomé Matas (1910), obra "Escritura y Lenguaje en España" de Esteban Paluzie, reformant els exemples de cal·ligrafia. Va escriure "Estudi iconogràfic del rei Jaume el Conqueridor" que va guanyar el Premi de la Diputació de Tarragona (1910). També fou un dels introductors i difusors del darwinisme a casa nostra, si bé atent amb els conceptes aportats per Kropotkin -i la seva ajuda mútua- a la discussió sobre darwinisme iniciada per Huxley. Canibell és l'expressió de l'esperit del seu temps. Un dels noms del moviment obrer que caldria recuperar junt amb tots els de la seva generació injustament oblidats.

ORIGEN DEL SINDICALISME

Per Francesc Ferrer i Gironès

Suara acaba d'aparèixer un llibre sobre l'origen del sindicalisme a Catalunya, del qual n'és autor Genís Barnosell. Si podem identificar a un sindicat com una organització de treballadors amb l'objectiu de millorar les condicions de treball, les remuneracions, i altres factors d'interès obrer, podem fixar que a Catalunya, pels volts de 1840, neixen formes organitzatives obreres l'associació dels membres de les quals tenen un objectiu sindicalista.

No neixen del no-res aquestes associacions sinó que tenen uns antecedents tant dels gremis, com d'associacions d'ofici. Però, d'ençà del 28 de febrer de 1839, que fou signada la reial ordre per la qual s'autoritzava i fomentava les societats de socors mutus, a Catalunya es va propagar aquest tipus de societat. Tanmateix, aprofitant l'esclatxa legal amb aquest tipus d'associació es va utilitzar també per caixa de resistència i altres finalitats sindicals, segons posen de manifest i proven les diverses circulars que les autoritats polítiques d'aquell moment varen dictar. Els governadors civils es varen espavilar per prohibir les societats mútues amb caire obrerista, atès que en diverses ocasions varen obligar que els objectius de les associacions només podien ser locals i no es podien ocupar d'objectius polítics, sota l'amenaça del tancament.

Des d'aquells esdeveniments fins ara ha passat molt de temps. De bon principi els obrers varen aprofitar la possibilitat d'associar-se per lluitar a favor de les seves condicions laborals i socials. Aquesta necessitat va ser ajudada per la industrialització, la urbanització, i l'emergència del capitalisme com a sistema econòmic. I per això, no cal dir que el cas del sindicalisme català fou una excepció dins de la península ibèrica. Fontana, diu que si comparem el sindicalisme català amb el cas britànic, veurem que dins del context espanyol el català s'havia constituït aïlladament. L'explicació serà en especial per les diferències que hi ha amb el teixit industrial, pel nombre d'obrers i la dimensió de les empreses, però també pels antecedents històrics que ja venien del set-cents, pels quals Catalunya havia conservat (malgrat l'enfonsament del 1714), una societat civil més rica i més trabada, amb forts lligams associatius horitzontals.

Ara, avui, el sindicalisme té una sèrie de problemàtiques difícils de superar. No serà per la manca de llibertat en associar-se. Però, sí que la societat ha canviat moltíssim. El desenvolupament del capitalisme ha fet perdre en molta gent treballadora la consciència de classe i el mercat de treball i la despersonalització del capital no ajuda a una lluita per millorar les condicions laborals. Tanmateix, caldrà adoptar mesures per no deixar la classe treballadora anestesiada. El sindicalisme cal que emprengui una nova volada, i aquesta nova embranzida l'ha d'agafar tant en el camp de la lluita i la reivindicació, com en l'àmbit dels serveis i la prestació d'ajuts, però en especial cal que el sindicalisme sigui una organització que agrupi els obrers com a consumidors. L'explotació de l'home ara es fa tant en els centres laborals amb l'espoliació de les plus-vàlues del treball, com amb el fetixisme de la mercaderia a les grans superfícies. L'explotació a través del consum també mereix que es proclami la consigna: "*Consumidors de tot el món, uniu-vos!*".

JOAN OLIVER; UN MAL COMERCIANT

Per Ignasi Riera

Joan Oliver va ser present a l'homenatge a Miquel Martí i Pol a Roda de Ter, el maig de 1978.

Sovint ho explicava; l'exel·lent poeta i dramaturg i periodista i editor i traductor i polemista que va ser Joan Oliver/Pere Quart...no va saber viure en el món del comerç. Fill d'una família riquíssima de Sabadell —avi i besavi havien estat els fundadors del Banc i la Caixa de Sabadell—, quan es va haver de posar a treballar va resultar ser un veritable "desastre" per a l'economia familiar; així, després de la mort del seu pare, el trobem a Madrid, el 1928 —l'any en què apareix editat el seu primer llibre en prosa, **Una tragèdia a Lil·liput**—, on es passa més temps somniant negocis impossibles, quimèrics, que no pas representant la venda de motors de frogorífic.

Més tard, acabada la Guerra Civil—que ell qualificava de Guerra Incivil o Guerra d'Agressió—, se'n va a l'exili de Xile amb una mà al davant i l'altra al darrera. Per sobreviure, fa de venedor i fracassa com a venedor de vins, primer, i de sabates després; no, no havia nascut amb dots de comerciant. Quan el 1948 torni definitivament a Catalunya, demostrarà, una vegada

més, que la seva vocació era una altra. En el fons, sent una enveja fonda envers Xavier Benguerel -ho reflecteix la seva correspondència, que acaba de publicar Lluís Busquets i Grabulosa- perquè Benguerel va saber estructurar des del no res uns laboratoris sòlids. Qui sap si aquesta escassa perícia de comerciant el porta sovint, en la seva poesia, a denigrar les persones que fan comerç adulterí amb els sentiments o que es malvenen el llegat històric que haurien d'administrar, com a bons patriotes catalans. Enguany, però, commemorem el centenari de Joan Oliver/Pere Quart perquè va ser un escriptoràs, perquè va ser coherent tothora en la defensa del català, perquè va ser un republicà íntegre, i sense esclètxes, que ens deia, als que donàvem suport a la Constitució del 1978, que havíem claudicat perquè acceptàvem la reinstauració de la Monarquia, per voluntat i disseny del Dictador.

Vull insistir en la defensa que va fer tothora Joan Oliver del català com a eix identificador de tot un poble. Tant les activitats, els anys 20, del Grup o Colla de Sabadell, com la seva activitat periodística al "Diari de Sabadell", tenen com a estímul la difusió del català. Quan esclata la Guerra, l'Oliver es posa al servei de la Generalitat republicana. Es present tothora en la creació de la Institució de les lletres catalanes i en el servei de les Biblioteques del Front. Encara a l'exili xilè, funda una editorial per publicar llibres en català i activa la viabilitat de les publicacions en català per als exiliats. Quan torna a Barcelona, s'escandalitza del grau de degradació en què es troba el català. Ell i en Joan Guarro ho reflecteixen en una obra de teatre pitarrlesc del 1951: **Quasi un Paradís**. Mira de col·laborar amb la gent de teatre per aconseguir que el català "se senti", en temps en què era prohibit i exclòs de tots els usos oficials. I quan comença el fenomen de la "Nova Cançó" escriu lletres per als nous cantautors catalans, ja que està convençut que ajudaran a fer sentir el català, fora del circuit estrictament familiar. Quan TVE comença, a Catalunya, a emetre en català... escriu cartes al director per advertir-lo sobre els errors fonètics dels locutors i locutores. I quan es posa en marxa TVC— l'Oliver ja és a punt de fer els 84 anys! —és consultat sobre el català que s'hi sentirà. Més encara; quan li preguntaven sobre les prioritats, pel que fa a política cultural, repetia— com en els primers números del diari "Avui": escola, escola, escola... en català.

Un mal comerciant, però un excel·lent patriota. Exemplar.

"Només viatjant maduren els homes"

Proverbi persa

"Tot viatge té els seus avantatges. Si el passatger visita països millors, podrà aprendre a millorar el seu, i si la fortuna el duu a un de pitjor, potser aprendrà a gaudir-ne"

Samuel Johnson

"Crec que els turistes són molt útils en el món modern: és molt difícil odiar les persones que coneixes"

John Steinbeck

LA MUNTANYA MÀGICA

Per Josep Oliver i Avellí

Com cada any celebrem l'onze de setembre en record dels màrtirs de 1714 i fem ofrena floral al peu del Monument a Rafel Casanova i al Fossar de les Moreres.

Aquella manifestació de milers de catalans que no han oblidat la nostra història ens injecta l'esperança necessària per anar suportant tantes adversitats....

I, a més, els catalans tenim un altre lloc on el nostre esperit se sent extasiat... És quan pugem a Montserrat. És realment admirable la gran multitud que tots els caps de setmana, dissabtes i diumenges, omple la grandiosa basílica, de tal manera que no hi queda ni tant sols un lloc per estar-hi dempeus.

Recentment, a més, vaig tenir l'oportunitat d'escoltar una conferència del nostre bon amic, molt il·lustre col·laborador de la nostra revista "ACCIÓ", l'historiador Senyor Josep M. Ainaud de Lasarte, el qual, amb motiu de la celebració del Centenari de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat que va fundar el Dr. Torres i Bages, va donar, recordant-nos la gran activitat tant religiosa com catalanista del Dr. Torres i Bages, que per l'any 1899 fou nomenat bisbe de Vic a proposta del ministre català Duran i Bas. Ens explicà el Sr. Ainaud, la intensa labor pastoral i intel·lectual del Dr. Torres i Bages; a Barcelona va dirigir la secció catalanista de la Congregació de Maria Immaculada del Pare Lluís Fiter; fou conciliari del Cercle Artístic de Sant Lluc i gran amic del seu fundador, Joan Llimona; presidí la secció de propaganda religiosa de la Unió Catalanista; intervingué en la redacció de les "Bases de Manresa" (1892), com a delegat de les entitats catalanistes de Barcelona; i des de 1890, publicà llibres pietosos en català i estimulà a altres perquè ho fessin; alhora que col·laborava en diverses revistes i exercia una notable tasca de direcció espiritual. L'any 1892 aparagué el seu llibre més important "La Tradició Catalana", en defensa apassionada de la llengua catalana i l'aportació del cristianisme a la Història de Catalunya. Aquesta obra, per la qual utilitzà els coneixements de Marià Aguiló i Fuster, va ser durant decennis una mena de breuari dels catòlics catalans, que adoptaren amb fervor un lema atribuït a ell; "(Catalunya serà cristiana o no serà)", que no es troba enlloc en els seus escrits, però que reflecteix amb precisió el seu pensament. D'altra banda, "El clero en la vida social moderna", (1888), desautoritzat per Felix Sardà i Salvany, el constituí capdavanter de la clerècia desitjosa d'adaptar-se a les noves situacions socio-polítiques en una línia de moderació i d'unitat. El 1896, ingressà en l'Acadèmia de les Belles Arts de Barcelona, i, el 1898, en l'Acadèmia de les Bones Lletres. Durant els seus disset anys d'episcopat, dugué a terme una labor notable, que sortí dels límits de la seva diòcesi i arribà a tot el Principat i a altres indrets dels Països Catalans. Les seves pastorals en català foren llegides amb entusiasme, i la seva actitud clarament favorable al programa defensat per la Lliga Regionalista s'imposà sense discussió entre els catòlics.

Totes les grans figures del moviment de renovació cristiana de Catalunya durant la primera meitat del segle XX (Frederic Clascar, Ignasi Casanoves, Miquel d'Esplugues, Carles Cardó, Lluís Carreres i tants d'altres), es declaren - religiosament i política- fidels al seu mestratge i miraren de continuar i aprofundir el seu pensament. Les seves "Obres Completes", on figuren escrits religiosos, estètics i polítics d' investigació i divulgació, pastorals, sermons, etc.... han estat editats diverses vegades; en restà inèdit, tanmateix, l'epistolari, d'un valor enorme per la història politico-religiosa del seu temps. El 1931 foren introduïts a Vic i a Barcelona els processos de la seva beatificació, presentats a la Congregació de Ritus l'any 1934, que han anat continuant lentament.

El nostre il·lustre historiador es va estendre en molts més detalls durant més de 45 minuts fent ressaltar el gran esperit tant religiós com catalanista del Dr. Torres i Bages, espiritualitat, digué, tant religiosa com catalanista que es respira en aquesta muntanya, que en certes ocasions ha estat refugi de catalans... També va ressaltar la conveniència de celebrar centenaris com el que celebrem avui, ja que, digué, **cal mantenir el caliu**, i precisament aquestes paraules, que va recalcar molt, em varen fer pensar que eren molt oportunes per als supervivents del CADCI, ja que després de tantes contrarietats i injustícies ens cal quelcom que ens encoratgi i ens faci sentir l'esperança que els nostres descendents puguin aconseguir algun dia un reconeixement més just....

La història segueix...com el temps segueix el seu curs que mai no s'acaba.... resta sempre el **caliu de les coses**.... El sacrifici d'uns homes que en un moment determinat donaren llur vida per un ideal de llibertat, pot ser que rebroti al llarg dels segles el gran anhel, si els hereus de la Història recorden i saben el que són.

"D'aquí a cent anys no valdrà la pena viatjar perquè el món és cada vegada més uniforme"

Paul Bowles

"Acostumo a respondre a aquells que em pregunten les raons dels meus viatges que sé exactament del que fujo, però no el que cerco"

Michel de Montaigne

EL PATRIMONI MONUMENTAL DE CATALUNYA

Per Josep M. Ainaud de Lasarte

Historiador

Podem afirmar que la defensa del patrimoni monumental de Catalunya coincideix amb el moviment anomenat la Renaixença, en el segle XIX. La Renaixença fou un moviment que tenia com a objectiu la recuperació de la personalitat de Catalunya en tots els seus aspectes. Era un moviment complex, que no es reduïa al conreu de la llengua catalana i de la poesia, -tot i que les valorava molt especialment- sinó que aspirava a la recuperació total de Catalunya, especialment la defensa de la seva cultura. I un dels aspectes del catalanisme, el moviment ideològic vertebrador de la Renaixença, era el coneixement directe de les comarques catalanes, tan diverses, amb l'afany d'estudiar a fons el territori català. Aquest coneixement anava més enllà de la contemplació dels paisatges naturals, i també volia conèixer els monuments que ajudaven a comprendre la història de Catalunya, molts d'ells malmesos per la incúria dels homes. L'excursionisme volia trepitjar el terreny per a valorar directament aquells monuments, símbols de la història de Catalunya: Poblet, Santes Creus, Ripoll, Sant Cugat del Vallès, Sant Pere de Rodes, Sant Martí del Canigó... Aquells joves entusiastes feien les primeres investigacions sobre l'art romànic, pràcticament desconegut fins llavors, i tan abundós i ric des del Pirineu fins als indrets més perduts de la Catalunya Vella; publicaven "Àlbums" amb captivants fotografies i interessants dibuixos, i preparaven el terreny per la creació dels futurs serveis de Catalogació de Monuments. L'excursionisme prenia forma associativa des de 1876, amb la creació de L'Associació Catalanista d'Excursions Científiques. Dos anys més tard, una escissió creà l'Associació d'Excursions Catalana. Però el bon criteri d'uns i altres, els empenyí a fusionar-se i fundar, el 1891, el Centre Excursionista de Catalunya, continuador de l'entitat degana. Poc temps després, la Diputació Provincial de Barcelona creà l'Institut d'Estudis Catalans, una entitat d'alta cultura. Els esforços, però, no es dispersen: el primer President de l'Institut d'Estudis Catalans es Antoni Rubió i Lluch, que també presidí el Centre Excursionista de Catalunya,

Aquell moviment de recuperació del patrimoni monumental també sumava esforços des del camp polític i patriòtic. Per aquell temps, des del Bisbat de Vic, amb el Dr. Morgades al seu davant, s'impulsava la reconstrucció d'un dels monuments

simbòlics de Catalunya, el monestir romànic de Santa Maria de Ripoll, destruït en les guerres civils de la primera meitat del segle XIX, i qualificat de "bressol de Catalunya", tot i que la restauració que en feu l'arquitecte Elies Rogent no seria acceptada pels més rigorosos historiadors. Alguns d'ells, com els joves Josep Puig i Cadafalch i Lluís Domènech i Muntaner, manifestaven la seva preocupació per la restauració de monuments romànics com Sant Pere de Rodes, Sant Jaume de Frontenyà o Sant Pau del Camp, fins els projectes de restaurar Poblet, conjunt molt més complexe de restes i estils, que ja havia inspirat l'arquitecte Antoni Gaudí en la seva joventut.

Cal dir que aquest moviment de conservar i restaurar monuments simbòlics de l'arquitectura catalana, havia estat considerat com un dels objectius del catalanisme polític. A l'Assemblea d'Olot de la Unió Catalanista, celebrada l'any 1895, s'alertava sobre el valor dels monuments, la necessitat de catalogar-los com un pas previ a la seva restauració i el deure que tenien les institucions públiques de conservar, catalogar i restaurar el Patrimoni Monumental. No era estrany: Puig i Cadafalch, Prat de la Riba, Domènech i Muntaner al costat de Lluís Duran i Ventosa i l'arquitecte Gallsà, figuraven entre els creadors de la Unió Catalanista. I no oblidem que pocs anys més tard, el 1914, en creà Enric Prat de la Riba la Mancomunitat de Catalunya com embrió del futur Govern de Catalunya, es fundava el Servei de Catalogació i Conservació de Monuments. Va funcionar, sota la direcció de Jeroni Martorell, arquitecte rigorós i treballador, des de la Diputació provincial de Barcelona, la Mancomunitat de Catalunya i finalment el 1932, com a servei de la Generalitat de Catalunya, sempre amb la mateixa finalitat: conèixer, estudiar, defensar i restaurar el Patrimoni Monumental de Catalunya, per passar-lo de generació en generació, fins arribar als nostres dies. I no oblidem que el CADCI va col·laborar-hi amb tenacitat i eficàcia.

"Quan un viatja ho accepta tot, la indignació queda a casa. Un mira, escolta i se li desperta l'entusiasme per les coses més espantoses només perquè són noves. Els bons viatgers són inhumans"

Elias Canetti

Johann Wolfgang Goethe, autor del "Viatge a Itàlia"
que per fi ja té traducció catalana gràcies a Columna.

EL MEU GOETHE

Per L. Urpinell i Joan

Encara que els mitjans de comunicació de masses amb què comptem actualment acostumen a publicar abundants efemèrides de personatges i esdeveniments quan s'atansen els corresponents aniversaris, no és infreqüent que ens passin desapercebuts aniversaris o fets si no desperten en nosaltres records absolutament inesborrables.

En canvi, si el fet ens fa connectar immediatament amb el passat, la informació que rebem ens invitarà a fer-ne una nova valoració. Això m'ha passat amb el 250è aniversari del naixement de J.W. Goethe, el polifacètic i fecund escriptor alemany dels segles divuit i dinou.

El primer contacte amb la seva obra va tenir lloc, ja fa ben bé seixanta anys, en una parada de llibres vells -a mi m'agrada més dir-ne usats- de les que hi havien en el Portal de Santa Madrona barceloní. Allà, enmig d'exemplars desordenats de tota mena de publicacions, vaig veure'n un en el que figurava el nom de W. Goethe i a sota el títol de l'obra: *El Jove Werther*. Tots dos noms eren per a mi absolutament desconeguts, i segurament hauria passat de llarg si a la mateixa portada no hagués figurat el nom del traductor, en Joan Alavedra, del que sabia que havia tingut un estret lligam amb el President Macià i el músic Pau Casals, tots dos formalment proscrius per les autoritats dictatorials de l'època. Així, doncs, vaig comprar el llibre i em vaig posar a llegir-lo àvidament.

De primer només era curiositat el que sentia, però aviat tot el meu poder d'atenció va ser captat per aquella apassionant lectura, amb la successió dels fets i el seu desenllaç. Em tragué la son durant algunes setmanes, i llavors vaig comprendre les precaucions i les mesures que respecte de la novel·la havien pres alguns governants, precaucions i mesures amb les quals jo, naturalment, no estava d'acord.

La lectura de *Werther*, quan jo tot just estava entrant en l'adolescència, em va fer aprendre molt sobre les relacions humanes i m'inicià en un món que jo hauria trigat més a descobrir, i segurament hauria trobat molt diferent.

Després d'aquesta primera lectura, tot el que duia la signatura de Goethe i que fos traduït passava per les meves mans. Ha estat, doncs, l'autor estranger que més he llegit i amb el que sempre he sentit una gran afinitat per la profunditat i la coherència dels seus pensaments i la visió que té dels fets que descriu. Faig memòria encara de la seva novel·la, crec que la més llarga, *Wilhelm Meister*, pels comentaris que hi fa, les descripcions de paisatges i el pur romanticisme que aflora de tota l'obra. No cal dir que em vaig anar goetitzant per l'interès amb que assimilava cada una de les obres, de manera que a poc a poc anava adquirint, les "*Afinitats Electives*", "*Els Anys d'Aprenentatge*", "*Hermann i Dorotea*", les memòries "*De la meua vida*", "*Ifigènia a Tauris*" i, naturalment, "*Faust*". Recentment he pogut gaudir de les excel·lents traduccions de "*Viatge a Itàlia*" i de les "*Converses amb Goethe*" de J.P.Eckermann, publicades no fa gaire

Si la descoberta de Goethe l'hagués fet avui, potser no hauria estat tan impactant com ho va ser llavors. L'hauria comprès, però poca cosa més. Malgrat que les referències i el contacte amb les idees ens dona sovint una visió duradora del pensament, no sempre són fidel interpretació del moment en què vivim. Penso que si Carlota no hagués observat un comportament tan estricte en relació amb els seus compromisos socials, i hagués actuat de manera vulgar i deshonest -segons els cànons encara vigents-, el desenllaç de la novel·la hauria estat un altre, però llavors tota l'altura de mires i el mestratge de l'escriptor haurien quedat desvirtuats i en un marc de valor anodí. La manca de principis de la noia hauria aigualit tot l'idealisme de què està impregnada l'obra. I és que el romanticisme comporta seguir el camí recte, marcat per principis, que està per sobre de tota conveniència.

Avui encara trobaríem ànimes sensibles que ho comprendrien i valorarien justament, però hem de convenir que la gran voràgine en què la humanitat porta tants anys sumisa no invita a res més que a la vida material i còmoda que ens ofereix el capitalisme salvatge, un sistema que va buidant l'esperit perquè l'entabana amb minsos avenços més enlluernadors que enriquidors. Una gran part de la nostra societat viu així sense cap altre afany que la consecució de diner fàcil, obtingut sense esforç, i per això rebutja la virtut de l'estalvi i defuig, per massa absorbent, la tasca de l'administració. Molt sovint sentim paraules i frases que ens sonen lògiques i amables, i així sentim parlar de llibertat, de democràcia, d'ecologia que cal defensar, etc. La majoria dels que en parlen no inviten a analitzar-les; el contingut es dona sempre per bo i no cal entrar en detalls.

Avui la majoria de la nostra gent no sap o no vol veure les múltiples accepcions que pot tenir una mateixa paraula. No pensen, posem per cas, que la llibertat s'ha de reglamentar per tal que no esdevingui llibertinatge; que la democràcia té mil formes de ser representada i aplicada fins a convertir-se en l'antítesi de si mateixa; que tothom parla de defensar l'ecologia, però es fan ben pocs esforços remarcables en el bon sentit. Aquestes i moltes altres paraules han perdut així el prestigi que tenien, i per això la societat les fa servir sense penetrar en el seu sentit. Són paraules que en la ploma de Goethe assolien el seu màxim poder convincent, sobretot les que expressaven sentiments humans, però que avui sembla que es diuen simplement per omplir un buit, perdut ja el valor que el geni de Weimar els donava.

La commemoració del 250è aniversari de Goethe ha originat aquestes i altres reflexions que m'he fet, tot pensant en la importància que tenen les primeres lectures que fem pel nostre compte a l'entrar en l'adolescència, fora ja del clos escolar i familiar. El món dels adults és tan diferent! Hom pot sentir-se fort i poderós perquè té diners, però l'única riquesa autèntica, la que no es jugarà a la borsa ni li serà mai arrabassada, seran els coneixements i la formació que hagi adquirit a través dels llibres, en els que tants autors han esmerçat esforços per a fer-nos conèixer el que realment paga la pena de saber a la vida.

Que ningú no cregui que la lectura dels llibres, dels bons llibres com els que va escriure Goethe, és pesada o avorrida. Els grans escriptors són amens i ens fan adquirir coneixements tot donant-nos esplai. Goethe és un d'ells, i encara que 250 anys no passen en va, ens demostra que les idees altruistes, fruit de la generositat, perduren i estan per damunt de les modes.

"El turista és fill del segle XX, que només viatja per confirmar els seus prejudicis"

Joaquin Luna

★ ★ ★ ★ ★

"L'aspecte de Pompeia és d'allò més sorprenent; aquest salt sobtat que ens duu dinou segles enrera sorprèn fins i tot els esperits més prosaics i menys comprensius"

Théophile Gautier (1811-1872)

★ ★ ★ ★ ★

"La tristesa de Venècia no exita a la melancolia; és una opressió que aclapara el cor"

Domíngó Sarmiento (1811-1888)

OKUPES

Al capdamunt del turó de la Rovira, en una de les parets que protegeixen un dels dipòsits de la Societat General d'Aigües de Barcelona, o sigui arran dels antics emplaçaments dels canons antiaeris que intentaven defensar-nos dels atacs aeris franquistes durant la guerra civil, fa quatre o cinc anys algú va escriure-hi, amb lletres de grans dimensions, una frase en què es culpabilitzava el president Pujol i l'alcalde Maragall de l'augment d'afectats de sida, a casa nostra.

Una frase absurda, evidentment. Tan absurda com aquella altra que vaig veure escrita no fa gaire als passadissos del metro i que, en aquest cas, només feia referència al president Pujol. "Cola't, que pagui en Pujol".

Frases absurdes i també estúpides, sovint. O pintoresques, O fins i tot pintorescament amenaçadores. "Aviso importante -es pot llegir en una casa «okupada», del meu barri: *"fascista que se acerque a esta kasa, fascista que serà deskuartizado"*.

De fet, de frases escrites per "okupes" n'hi ha un gavadal, al meu barri.

Heus aci un petit recull: *"Mejor vivan las personas que las ratas", "Okupa y resiste", "Ningún partido nos representa", "Insubmisión electoral", "Libera espacios", "Autogestiona tu lucha al margen del kapital", "No hay libertad sin desobediencia", "La policía tortura y asesina", "Libera espacios, okupa tu también", "La okupación es parte de la solución", "Kasa okupada y rehabilitada", "Vivir es un lujo, okupar es un derecho", "No al código penal, ni nuevo ni viejo"...*

Bé, cal reconèixer que algunes d'aquestes frases no són ni estúpides ni absurdes, sinó que de vegades, encara que sigui barroerament o fins i tot escrites una mica inconscientment, reflecteixen problemes ben reals.

I tanmateix, no sembla pas que la solució de molts d'aquests problemes estigui a mans dels "okupes". O, millor dit: que els camins que han escollit (l'anarquia simple i pura) puguin donar cap resultat pràctic. I d'això, molts dels qui ja comencem a ser grans en¹ podem parlar amb fonament de causa.

Jo mateix, en un llibre que he publicat, en data relativament recent (*La guerra civil a Arenys de Mar, es titula*), bé que de manera tangencial, hi dedico unes línies. "En un determinat moment -explico- tant a Barcelona com a d'altres poblacions, membres de la -FAI (Federació Anarquista Ibèrica) van enganxar a les parets uns rètols de propaganda en què es reproduïa l'efígie d'Elisée Reclus, pensador anarquista molt conegut, i una cita d'ell, en castellà -"La anarquía es la más alta expresión del orden"- que, fins i tot a persones com jo, que només tenia onze anys, ens feia reflexionar sobre la diferència que hi havia entre el contingut d'aquella frase i el desgavell que havia provocat, i que provocava, encara, l'anomenat "poder anarquista".

Un poder que els va caure a les mans, gairebé per carambola, als anarquistes (a Catalunya almenys) en esclatar la guerra civil, i que no van saber administrar o que en alguns casos van intentar d'administrar (potser perquè no hi ha d'altres camins, precisament) integrant-se al sistema que fins aleshores havien rebutjat, un sistema com el que ara rebutgen els "okupes".

¿No va ser una gran paradoxa que acceptessin una cartera ministerial, en aquella època difícil, dos anarquistes tan coneguts com Garcia Oliver i Frederica Montseny, ell la cartera de justícia i ella la de sanitat?

Que, per cert, també al meu barri hi té una plaça -i uns jardins- amb el seu nom, Frederica Montseny. Una plaça i uns jardins pràcticament acabats d'inaugurar i ja plens de pintades reivindicatives dels "okupes"...

Estanislau Torres (Escriptor)

"Si no has estudiat, viatja"

Proverbi africà

EN JOSEP RENU I CALVET

Per Josep Puig i Pla (octubre 1999)

El dia 22 de maig d'enguany va morir als 84 anys a Mataró, la seva ciutat natal i de residència, Josep Renu i Calvet. Josep Renu va ser actor, rapsoda i promotor teatral, especialment en el camp del teatre d'aficionats i animador cultural arreu del país.

Es va iniciar a les companyies teatrals de societats populars de la seva ciutat natal (Ateneu Popular, Unió de Cooperatives,...) als anys trenta. Va participar en els Elencs de Guerra que promovia al front i a la rereguarda la Conselleria de Cultura de la Generalitat, impulsats pels germans Fernández Castanyer. Allí va coincidir amb el músic i escriptor Elisard Sala, el compositor Casas Augé i el pintor Antoni Clavé, que hi feia els decorats.

Representaren obres com "Comiat a Trenc d'Alba" del gran escriptor Ramon Vinyes, "Nadal en temps de guerra" de Lluís Capdevila, "El poder de la Sang" del mateix Elisard Sala i "La Batalla de l'Ebre". Renu, a més, com a rapsoda recitava poesies de Maragall, Segarra i Guimerà, entre els autors catalans, i Machado, Alberti i Garcia Lorca entre els castellans.

Republicà i catalanista d'esquerra va ser fidel al teatre i a la cultura catalanes en els anys difícils. Entre les seves activitats destaca la de director de l'Escola de Teatre de l'Orfeó de Sants de 1958 a 1962 i la participació en les tasques de l'Agrupació Dramàtica de Barcelona. Va ser director del quadre d'actors de Ràdio Maresme de Mataró des de 1950 i durant una colla d'anys. Company de l'activista Esteve Albert, va participar en diferents promocions teatrals d'aquest i va ser dirigit per Luis Orduña, Ricard Salvat i Ramon Martori.

Precisament, i dedicat a l'amic i company Esteve Albert, Josep Renu, va publicar el 1998 el llibre "Esteve Albert i Corp, Esbós biogràfic". Havia publicat articles sobre teatre, poesies i records personals. Aquest mateix any, i encara en vida, va entrar a la Gran Enciclopèdia Catalana.

Identificat i adherit als plantejaments del CADCI i d'Esquerra Republicana de Catalunya, ve ser cap de llista a les primeres eleccions municipals després del franquisme a Mataró. Dos mesos abans de morir va rebre un emotiu homenatge ciutadà, amb adhesions d'institucions, intel·lectuals, associacions ciutadanes i amics.

**"Aquell qui viatja a un país sense conèixer mínimament l'idioma,
no va de viatge; va a l'escola"**

Francis Bacon

CAP A UNA NOVA EUROPA

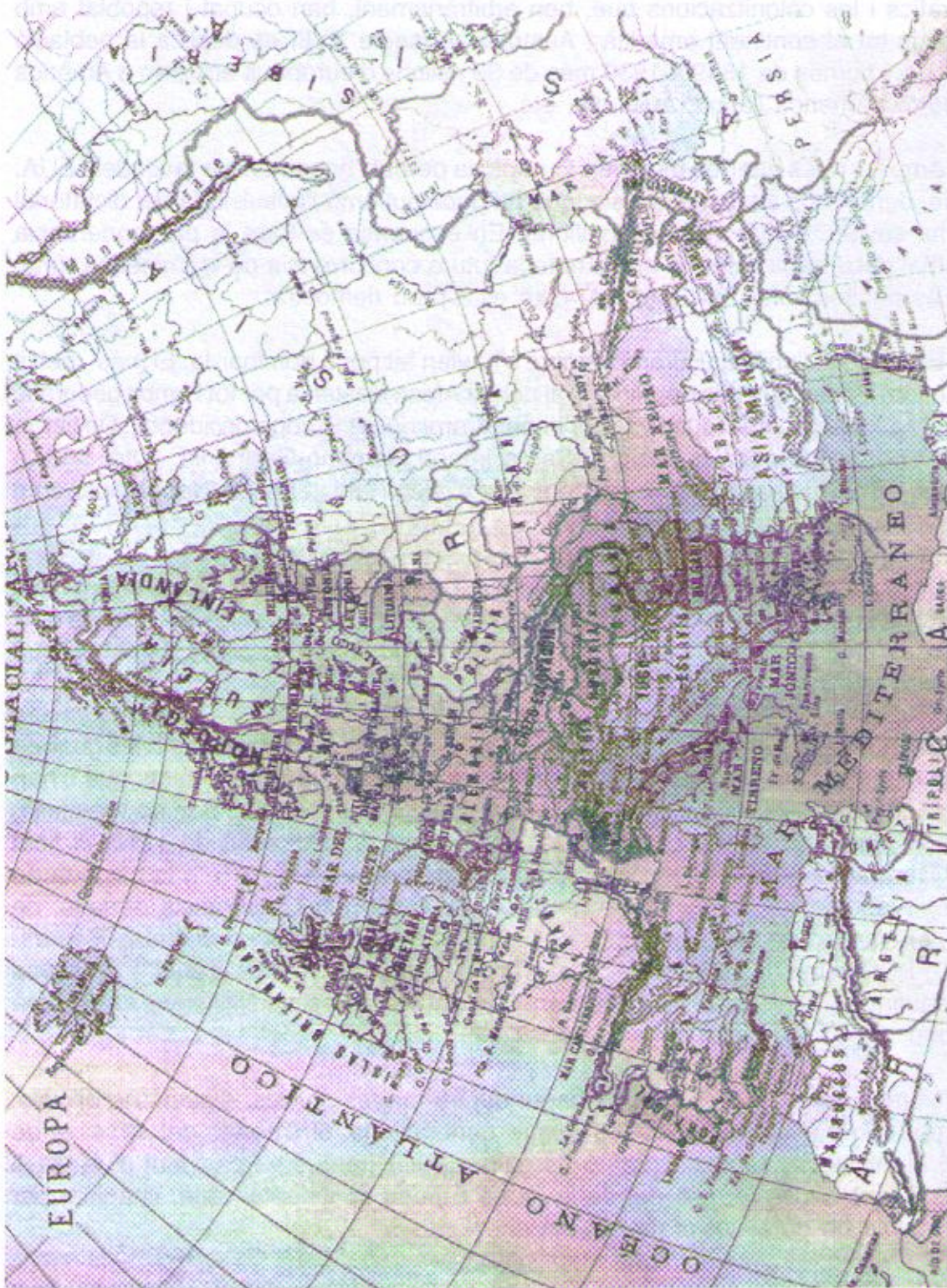
D'on ve i cap a on va Europa?, Parlem-ne. Sembla que el nom deriva del mot erebu, que vol dir crepuscle, allà on es pon el sol ponent, en la llengua de Caldea, l'accadi (parent de l'arameu). Oposat a asu que significa aurora, sol ixent, llevant, que donà nom a l'Àsia. Pels grecs, ponent era on mor el sol i acaba el món. (Si bé Plató considerava la possible existència d'altres terres més enllà de les columnes d' Hèrcules, cosa que no admetia Aristòtil). Occident ve del llatí occidere, caure (com el verb català occir, matar).

Conta la mitologia grega que la nimfa Europa, filla del rei de Fenícia, fou raptada per Zeus, el Júpiter grec, que transformat en brau, però manyac i dòcil, aconseguí que la nimfa el cavalqués i tot seguit fugí cap el mar i no parà fins arribar a Creta, on nasqué Minos. Així és com Europa inicià la marxa cap a l'oest, seguint el curs del sol.

Geogràficament Europa és una gran península a l'oest d'Àsia. Amb considerable diferència amb tots els altres continents, les seves costes són molt retallades i amb profundes entrades que donen lloc a una sèrie de mars, del mar Blanc i el Bàltic fins el mar Negre. Són abundants els fiords, golfs, ries, badies i cales de totes dimensions. Aquest fet ha propiciat la comunicació i els intercanvis entre els pobles costaners.

El poblament d'Europa, fet sobre una base prehistòrica, és el resultat de moviments migratoris de diversos pobles a través dels segles, amb gran predomini de la família indoeuropea: grecs, llatins, celtas, germànics i eslaus que, amb variades influències, han donat lloc a la gran diversitat de nacions i llengües actuals. Sobre totes elles plana una intuïció d'unicitat que es fonamenta en una idiosincràsia comuna, un sentiment de pertinença i unes reaccions compartides. Així es pot comprovar quan europeus diferents coincideixen a països exòtics. Ja en les guerres mèdiques (entre 500 i 450 anys abans de la nostra era), els vencedors grecs sobre els perses eren conscients de salvar una civilització superior.

Trets característics de la civilització europea són la creativitat innovadora, l'afecció a la llibertat i la valoració de la persona. Són una constant al llarg de tota la història, des de la incipient democràcia d'Atenes, el monument a la jurisprudència que és el Dret Romà, el lliure examen, la llibertat de pensament, que s'inicia amb el Renaixement, l'aplicació del mètode científic que està canviant el món i ens ha modificat la vida, els vents de llibertat portats per la independència americana, els Drets de l'Home i del Ciutadà de la Revolució francesa i la Declaració Universal dels Drets Humans proclamada fa cinquanta anys (1948) per l'Organització de les Nacions Unides. Totes aquestes aportacions europees han estat reconegudes i assumides per tot el món.

"ATLAS UNIVERSAL" - F. Volckmar - 1889 - Leipzig
 Librería Baslinos - Barcelona

Europa ha tingut èpoques d'expansió, com en l'antiguitat les conquestes d'Alexandre de Macedònia i, més durador, l'imperi romà; també de regressió, a l'Edat Mitjana i novament d'expansió des del segle XVI al segle XX amb els descobriments geogràfics i les colonitzacions que, ben arbitràriament, han ocupat i repoblat amb europeus tot el continent americà i Austràlia. Al segle XVIII es duplica la població d'Europa, i només de 1849 a 1930 més de 30 milions d'europeus emigren a Amèrica del Nord, l'Amèrica llatina, Austràlia, etc.

Amb les dues guerres mundials Europa ha perdut l'hegemonia a favor dels EUA. També, durant uns anys, de Rússia, que ha decaïgut amb l'ensulsiada del dictatorial sistema soviètic, fortament desequilibrat. En economia és forta la preponderància industrial del Japó, i cal tenir en compte la futura concurrència de la immensa Xina. Però és perillós voler fer profecies, com està prou demostrat.

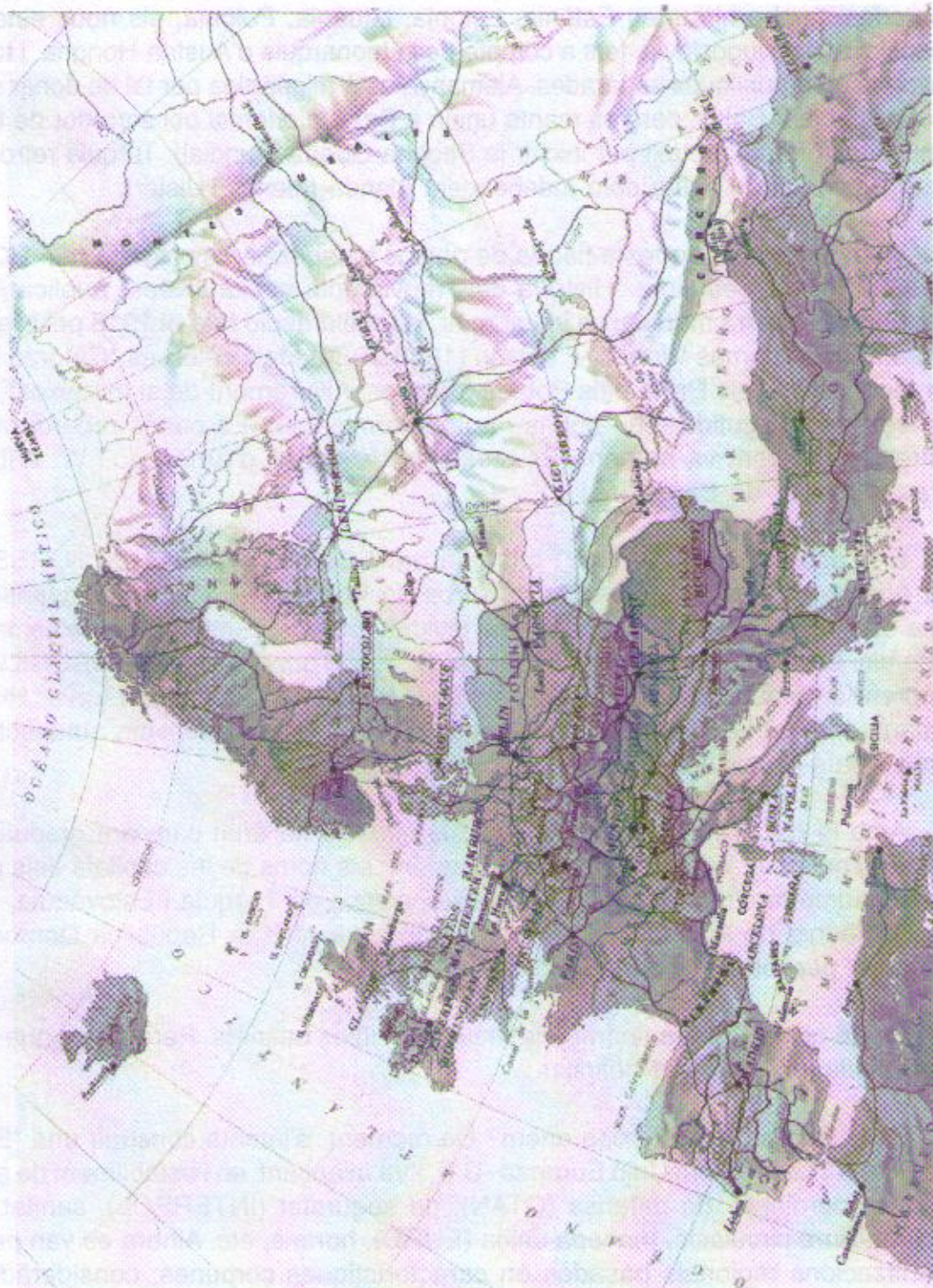
Els intents d'unificar Europa sempre s'havien fet per a dominar-la. El més reeixit fou l'Imperi Romà, que des del Rin fins al nord d'Àfrica s'estenia per tot l'àmbit geogràfic aleshores conegut. Més fugaç va ser l'Imperi Carolingi a l'Europa occidental. De llarga durada, però amb poca cohesió el Sacre Imperi Romano-Germànic, (Otó, 962, a Francesc II d'Austria, 1806) i van tenir curta vida, tant l'Imperi Napoleònic com "la nova Europa continental" de Hirtler.

En consonància amb el pensament de Thomas Mann, que digué «No volem una Europa alemanya, sinó una Alemanya europea», s'ha iniciat en els nostres dies un procés d'unitat europea basat, per ara, en l'avinença dels diferents estats que hi participen.

Cal remarcar que el mapa polític d'Europa s'ha anat configurant amb les guerres i els consegüents tractats de pau. Citem, de passada, els més importants que s'han produït de mitjan segle XVII fins acabar la segona guerra mundial. Són de Westfàlia, de 1648, que posà fi a la Guerra dels Trenta Anys, el d'Utrecht, de 1713, al final de la Guerra de Successió espanyola; el Congrés de Viena, 1815, a la caiguda de l'imperi Napoleònic; el Tractat de Versalles, de 1919, i la Conferència de Ialta, de 1945, on van fixar-se les zones d'influència dels blocs oriental i occidental. Repartiment que ha durat fins a la caiguda, ara fa deu anys, del "mur de Berlín" i les seves conseqüències. D'aleshores ençà han anat sorgint contínues modificacions en el mapa europeu

Només en el segle XX, hi ha hagut quatre mapes polítics, diguem-ne oficials, d'Europa, un per cada una de les quatre generacions: el d'abans del 1914, el de 1919, el de 1945 i l'actual (que no és gaire de fiar perquè va canviant d'un dia a l'altre). I això sense fer cas del de la "nova Europa continental" que, imaginat per Hitler, havia de durar tot el proper mil·lenni.

Es curiós de comparar-los, aquests mapes. En l'atles escolar del meu pare, editat l'any 1889, la península escandinava forma un sol estat, Finlàndia no existeix i tampoc els tres Estats bàltics. No hi figura Polònia, que havia estat repartida entre Rússia,

'GEOGRAFIA' (2.º grado) - - Hijo de J. Paluzie - 1922 Barcelona

i Àustria. La monarquia austro-hongaresa ocupava el centre d'Europa. I l'imperi otomà arribava fins al mar Adriàtic.

En canvi en el meu atlas, dels anys vint, apareixen Noruega i Suècia pacíficament separades; també hi surten Estònia, Letònia, Lituània, Polònia, els nous estats de Txecoslovàquia i Iugoslàvia, fets a compte de la monarquia d'Àustria-Hongria, i tots ells convertits en repúbliques separades. Alemanya està migpartida per tal de donar sortida a Polònia al mar Bàltic, però es manté unida a Prússia oriental pel corredor de Danzig (la qual cosa fou el pretext per iniciar la Segona Guerra Mundial). Turquia retrocedeix fins el Bòsfor. Ja hi figura com Independent Irlanda (menys l'Ulster).

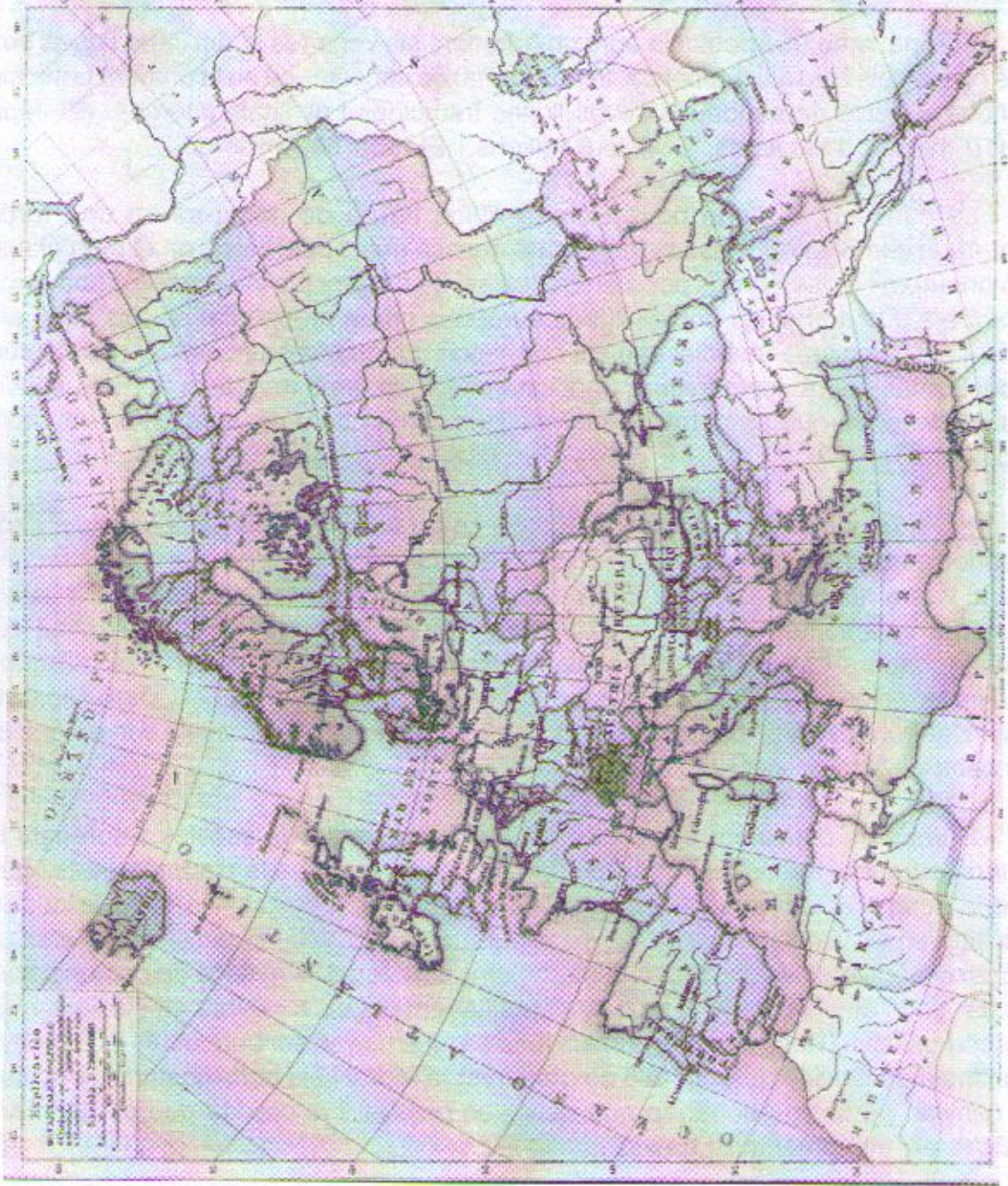
Val a dir que en aquesta florida de països independents prevista per ROVIRA i VIRGILI, (en el seu llibre "Història dels moviments nacionalistes" publicat abans de la primera guerra mundial va influir molt la proclamació feta el 1918 pel president nord-americà Thomas Woodrow Wilson (1856-1924), dels cèlebres "Catorze punts" que reconeixien "els Drets dels Pobles a disposar lliurement de si mateixos", o sia, la encara tan discutida -per alguns-, autodeterminació. (És curiós recordar que el nostre Ajuntament va nomenar el president dels EUA d'Amèrica, T.W. WILSON, ciutadà d'honor de Barcelona).

En l'atles dels meus fills, Finlàndia perd Carèlia en favor de l'URSS, que s'ha engolit els tres estats bàltics i un tros de Polònia, la qual és compensada a costa de Prússia oriental. Alemanya és dividida en dos Estats, i s'estableix la zona de domini soviètic amb una línia batejada de "teló d'acer" per W. CHURCHILL i que comprèn la República Democràtica Alemanya, Polònia., Txecoslovàquia, Hongria, Romania i Bulgària, si bé Iugoslàvia pretén implantar un socialisme autogestionari, com a «país no alineat en cap dels blocs".

Amb la caiguda de l'imperi soviètic la situació ha anat canviant gradualment. Els meus néts han hagut d'aprendre novament els noms de les capitals dels països bàltics i admetre d'una banda la separació pacífica de Txèquia i Eslovàquia, i d'un altra, la reunió de la República Federal Alemanya amb la República Democràtica Alemanya per tornar a formar un sol país.

No sé quina Europa tindran els meus possibles besnéts. Però segur que el seu mapa polític no serà pas definitiu.

Pero, cap a quina Europa anem? De moment s'intenta construir una "Europa dels Estats". La incipient Unió Europea -U.E. - va avançant en l'establiment de serveis comuns coordinats: de defensa (OTAN), de seguretat (INTERPOL), sanitat, medi ambient, lliure circulació, moneda única (EURO), horaris, etc. Alhora es van perfilant organitzacions regionals basades en característiques comunes, considerades els motors d'Europa". Són Baden-Wurtemberg, Llombardia i Roine-Alps, amb Catalunya inclosa. (Tal vegada aquesta serà la via que portarà a la nostra plenitud nacional, a mesura que s'hi incorporin tots els Països Catalans).

"ATLAS GENERAL BÁSICO AGUILAR - 1973 Madrid

Perquè si una cosa queda clara és que els actuals Estats-Nació resulten cada dia més inoperants. És absurd, per exemple, que Luxemburg (amb uns 350.000 habitants, poc més que l'Hospitalet) figuri al mapa, però que no hi sigui Catalunya, que té una població similar a la de Dinamarca i amb una aportació cultural considerable. Ningú no s'estranya que Portugal tingui color propi, però alguns es posen les mans al cap si el reclama Catalunya o Euskadi.

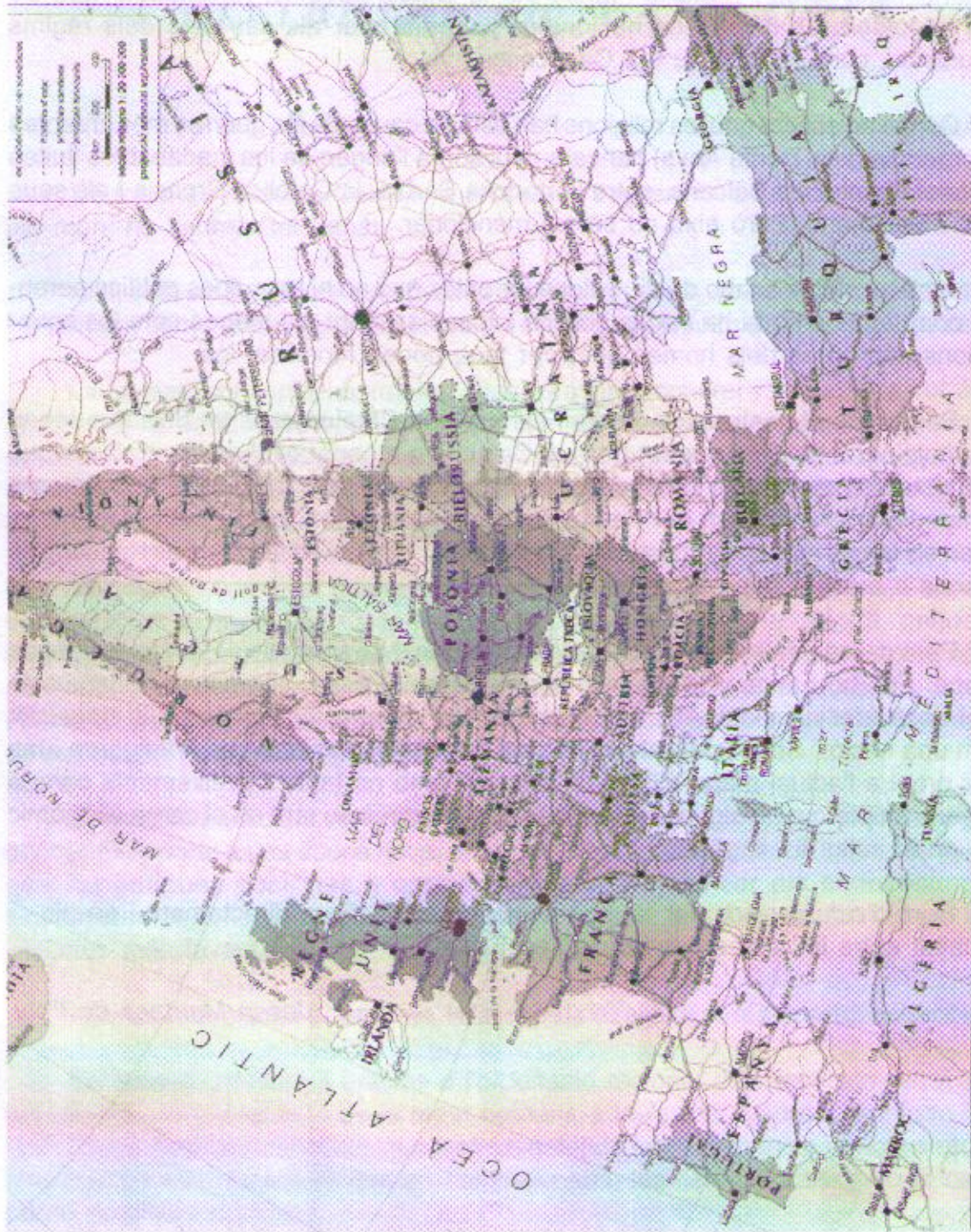
Europa, amb una població aproximadament sis vegades la del Japó i unes tres més que la dels EE.UU. d'Amèrica, té possibilitat de convertir-se en la primera potència mundial si deixa de banda les seves lluites fraticides i rivalitats internes. (El Japó té 110 milions d'habitants, EUA 216 milions i Europa 660 milions).

La consecució d'una nova Europa unida haurà de basar-se en una *força centrífuga* que disgregui els actuals Estats -massa petits per reeixir, en el món global cap on anem i massa grans per atendre les seves exigències interiors-, i d'una *força centrípeta* que agrupi els pobles lliures europeus per la prosperitat de tots i que els doni el protagonisme mundial que els correspon. La qual cosa no vol dir menyspreu ni confrontació amb les altres agrupacions mundials, amb les quals hem de sentir-nos solidaris, perquè entre tots formem la Humanitat i hem de viure en un sol món, el planeta Terra.

És evident que els actuals Estat-nació són reticents a cedir atribucions a l'ens superior europeu. En canvi les nacions sense Estat no hi tenen res a perdre sinó que hi van a guanyar. La nova Europa Confederal que respecti totes les diversitats haurà de fonamentar-se, però, en els trets comuns que conformen la identitat europea, forjada a través de molts segles d'intercanvis i de lluites. La força d'Europa està en fer palès als europeus que han recorregut un llarg camí plegats, però separats i sovint enfrontats, dilapidant les seves energies en baralles estèrils i en competències ruïnoses.

Europa és convertirà en realitat quan a totes les seves escoles s'aprèngui la història europea, a més de la nacional de cada país esmenada d'arbitrarietats i que caldria comparar entre elles. Factors positius per a cohesionar-nos són la relació que faciliten els viatges i les estades a diversos països, l'intercanvi escolar i universitari, la creixent universalització de modes i costums a través dels mitjans de comunicació, etc. En pocs anys ha canviat molt la mentalitat envers els forasters en els llocs més mal comunicats. (Recordem els primers turistes, que no van ser ben rebuts a l'Espanya "centinela de Occidente", per allò de preservar la moral i els bons costums. L'actitud va canviar, però, en adonar-se que deixaven divises, i al cap de poc es beneïa a Màlaga el "monumento al turista")

Actualment ha estat de moda, tant entre els sectors més carques i reaccionaris, com entre els fracassats "revolucionaris" i els auto-proclamats progressistes o "progres" carregar els neulers de responsables de tots els mals i violències a les nacions irredentes que tan sols s'han limitat a reclamar el dret innegable d'autogovern.

"ATLES DEL MON" - 1998 - Edicions 62 - Barcelona

El cert és que tant l'opressió com les guerres les han provocat les grans nacions imperialistes, sovint conduïdes per megalòmans com Napoleó, Stalin, o Hitler, (que segueixen adorats per un sector dels seus pobles) i per una rastellera de dictadors, des de Mussolini (inventor del feixisme), el clerical Oliveira Salazar, el propulsor del "nacional-catolicismo", Caudillo Franco per la Gracia de Dios, (a remarcar que els seus seguidors es deien "los nacionales"), fins arribar als sàtrapes dels règims comunistes, com el despòtic tirà Ceaucescu.

Convé no oblidar que les religions han estat la causa de les guerres més cruentes (recordem la dels Trenta Anys) i encara avui són a l'origen de les inacabables lluites a l'Ulster i també als Balcans, entre l'ortodoxa Sèrbia, la Catòlica Croàcia i els seus veïns musulmans. Però això no se sol mencionar.

Amb tot el que acabo de dir, voldria fer palès que no hi ha mapes polítics perennes, com tampoc no hi ha textos polítics intocables. Tant els mapes com les constitucions són obres dels homes que, per tant, poden modificar-los.

Pel que fa al nostre país, podem afirmar que Catalunya és un dels que tenen més títols per a dir-se europeu. Perquè Catalunya ha anat evolucionant alhora que Europa: va formar part de l'Imperi Romà: després amb la Marca Hispànica s'integrà a l'Imperi Carolingi: passà pel Feudalisme a l'edat mitjana, per la revolució industrial en els temps moderns i fins avui ha anat adoptant les noves tecnologies i tendències culturals a mesura que es produïen.

Pero cal estar alerta. Ningú no ens donarà res. Ni Espanya, ni França, ni tampoc Europa. Ens ho haurem de guanyar a pols. Com? Posant sempre per damunt de tot el nostre fet nacional. Allò que clamàvem a les manifestacions de la transició: "Som una nació!" Sense pal·liatius. Tal com han fet les nacions que ara figuren amb color propi a l'actual mapa d'Europa, algunes amb no tants mereixements com la nostra. Comptem amb alguns factors que ens afavoreixen tant en el camp econòmic com en el cultural i lingüístic.

Hem d'esforçar-nos per tal que la nostra nació figure directament i en pla d'igualtat entre les altres que configuren Europa.

Josep Martínez de Foix

PER CATALUNYA I PER LA HUMANITAT

FRANCESC PUJOLS

I EL TRIOMF DE CATALUNYA

Per Ferran Margarit

De totes les nacions, Catalunya en serà la senyera i els catalans, quan anirem pel món, ho tindrem tot pagat.

Així, si fa no fa, Pujols assegurava que els catalans, no sols transcendiríem universalment com a nació, sinó que en seria l'escollida pel motiu d'haver trobat la veritat.

La veritat, concepte abstracte i eteri i ensems concret i feixuc que vol ésser el paradigma de la orientació, del saber caminar que tant necessitem els humans en aquest periple que, segons Ramon Llull i fins i tot Ramon Sibiuda, ha de conduir al coneixement total, a l'enteniment entre els pobles i a la llibertat de l'individu. Deia Balmes que la veritat és la realitat de les coses.

Tanmateix, la realitat només és, objectivament, igual a ella mateixa, i la veritat una definició aproximativa de la realitat de cada cosa, misèria, guerra, genocidis, superpoblació, fanatismes, contaminació poden ésser superats, a condició de conèixer la veritat, és a dir, a condició de saber situar la realitat passada, present i futura en una dimensió coneguda, una dimensió salvífica que condueixi a la superació de les nafres mentals de l'home d'avui

El coneixement de la veritat ens permetrà conèixer el funcionament de la realitat, obrint-nos la porta a una època nova, en la qual l'ésser humà podrà fugir del fanatisme que les antigues doctrines li oposaven, i podrà planificar els esdeveniments, sincronitzar-los en el temps i organitzar-los en l'espai a fi d'aconseguir-ne els fruits i efectes més favorables.

Aquesta serà, gràcies a Catalunya, la tasca de la humanitat en el proper i decisiu mil·lenni.

En aquest mil·lenni, i gràcies a l'ordenació racional dels recursos renovables del planeta i a l'adequació de la ment humana a la realitat, veurem reduir-se i fins i tot desaparèixer els conflictes que tenim plantejats entre humans per motius racials, ideològics, i religiosos, i viurem en harmonia amb les lleis naturals, amb la natura i amb nosaltres mateixos.

Conceptes com Déu, l'ànima, la felicitat, el jo, el bé i el mal, l'error i la mentida, seran classificats i per bé que relativitzats, posats en consideració i anàlisi de manera que en permetran la comprensió. A partir del coneixement de la veritat, la injustícia

ja no serà possible, perquè aquesta només es pot imposar si els pobles ignoren quins són llurs propis drets.

La conculcació d'aquests drets és la que provoca els conflictes; el poderós abassega el feble, i el feble, plegant-se momentàniament, viu en tensió constant preparant la seva recuperació, sotjant el moment en què recobrarà la llibertat i el poder, en justa compensació del que se li ha arrabassat prèviament.

Així el poderós es veu obligat a viure en vetlla constant, vigilant que allò que amb la força ha aconseguit no li sigui reprès a través de les lluites d'alliberament o de l'exercici dels drets del feble. Així el poderós té tot interès en pactar, amb el diable, si convé, a canvi de la benedició de suposats drets imperialistes, dimanant de deïtats, per exemple "Francisco Franco, caudillo de España por la gracia de Dios". Aquestes deïtats són mantingudes per estructures anticientífiques.

Així és com la ciència, la ciència catalana, tan cara a Francesc Pujols, vindrà en ajuda de Catalunya, en ajuda dels febles, en ajuda de la justícia, perquè no hi pot haver justícia basada en la ignorància ni en la mentida, i en definitiva, en ajuda de la humanitat sencera, que deixarà així de patir tensions internes i podrà ocupar-se realment de crear un món millor sense lloc per a les injustícies.

Em diran que tot això és utòpic, però intentaré argumentar el contrari; segles enrera, la gent vivia en ciutats emmurallades; les persones, per les seves creences, corrien el perill d'ésser processades, torturades i condemnades a la foguera. No exhauriré els arguments que tinc per demostrar l'evolució dels criteris dels humans, però n'exposaré uns quants:

Dos-cents anys endarrere mai ningú hagués cregut en l'aviació, la ràdio, la televisió, els empelts d'òrgans, el motor elèctric i el de combustió interna i tantes i tantes coses que avui tenen els humans.

Cada època ha cregut que constituïa el cim del progrés humà, i això no ha estat mai cert.

Avui tenim un camp vastíssim al davant gràcies als avenços que aconsegueix la genètica, la neurologia, la física, l'electrònica i la filosofia científica.

Aquesta última explicarà els entrellats del destí i la dinàmica de la realitat, basant-se, d'antuvi, en el principi de les rodes combinatòries de Ramon Llull, l'escala de l'existència de Ramon Sibiuda o fins i tot l'escala actual de la vida, que tinc el gust de proposar-vos i que consta de cinc graons; el graó vegetal o graó inferior de la vida, el graó segon o dels protozoos, el graó tercer o dels animals, el graó quart o dels homes actuals, aquells que són prou intel·ligents per a formular preguntes sobre l'univers, finalment, el graó cinquè o dels homes de demà, aquells que coneixeran les respostes i sabran planificar el destí. Aquest és l'objectiu final de l'evolució.

En aquest cicle, la realitat a través de l'home, el qual no és altra cosa que una forma de la realitat, arribarà a l'autoconeixement. Així es tancarà el cicle que haurà

durat uns quatre mil milions d'anys, durant els quals l'psique haurà avançat fins l'autoconeixement. Aquesta afirmació pot sorprendre, però tinc arguments científics, que no caben en aquest treball, que ho confirmen. En tot cas ja s'albiren els resultats.

Els pobles avancen cap a l'Estat de Dret, potser una confederació mundial de pobles, on imperarà la globalització i on és desitjable que un efecte de vasos comunicants iguali el nivell de benestar social i econòmic de tots els pobles i on imperarà, si volem ésser lògics, l'esperit de l'objectivitat i els mètodes objectius de pensament.

Així penso jo, que aplicant les idees de Ramon Llull i de Francesc Pujols arribarem a una societat amb oportunitats per a tots aquells que tinguin la voluntat d'intentar-ho i on és governarà per l'interès, el personal i el comú, i no per la força.

I així, la humanitat acabarà per constituir un grup homogeni on es crearà una estructura ideològica que polaritzarà interessos positius, pertany als catalans de centralitzar aquesta estructura ideològica, basada en la filosofia científica, anunciada per Francesc Pujols. Una filosofia científica basada en el coneixement del funcionament de la realitat.

Un centre ideològic que substitueixi Roma, la Meca o Jerusalem, pàtries aquestes de les revelacions mítiques, indemostrables i palesament il·lusòries.

Això s'aconseguirà, tal com ja s'ha indicat, a través de l'estudi de la realitat física, però sobretot, a través de l'estudi de l'ésser humà, en funció de la seva ideologia i de les seves necessitats tant emocionals com físiques i de les nostres capacitats, les quals, com és demostrat sense cap dubte, poden superar, i de molt, els nostres problemes, entre altres raons, perquè comprovarem que molts d'aquests problemes són artificials i causats per les malfiances i els odis que avui encara imperen.

No plantejo un somni, encara que no sembli res més que això. En tot cas, assenyalo un camí, una via cap al futur, un pla d'acció que desperti el gegant adormit que tots portem a dins.

Quan tots els camins portin a Barcelona, i això pot ser possible a partir del Fòrum de la Cultures del 2004, no ens sabrem avenir de la facilitat amb que ho haurem aconseguit.

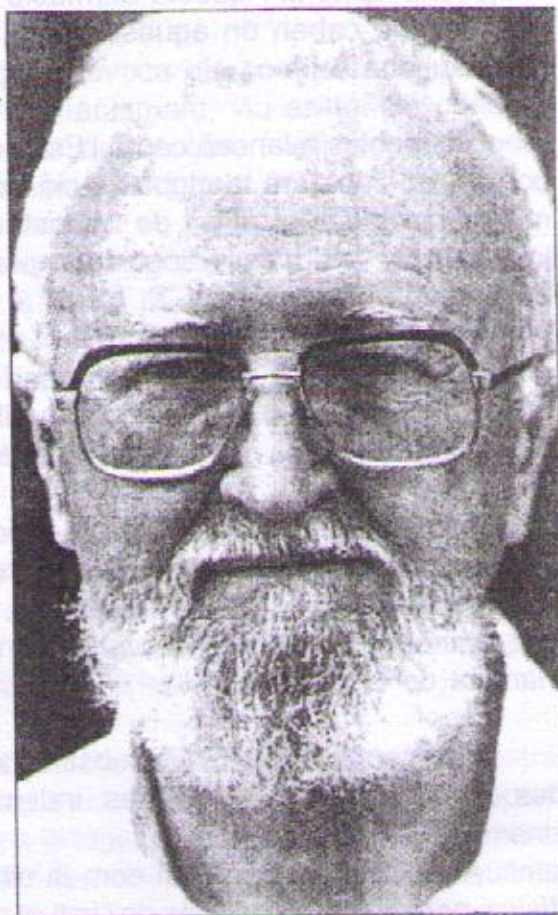
Mentrestant el repte està llençat, en els nostres clàssics rau la resposta, escau a les nostres editorials i als nostres mitjans de comunicació de difondre'ls i de convertir-los en la nostra creença i el nostre coneixement.

El futur existeix, encara que només tingui forma de somni, però un poble sense somnis és un poble a la via morta. Per això aquest article constitueix un manifest, per un somni per a Catalunya, però també un somni per a la humanitat.

JORDI LLIMONA, UN PELEGRI DE L'ABSOLUT

per Mn. Josep Dalmau

Teníem més o menys els mateixos anys, però no ens començarem a conèixer fins a principis dels seixanta. Cadascú feia el seu camí: ell, el de monjo solitari d'un lloc molt concorregut, als Caputxins de Sarrià; jo, el d'un rector aïllat dalt de la muntanya en un poble ben desconegut, Gallifa. Ell, conventual i racional: la seva feina, meditar; jo, activista, volia encarnar amb naturalitat els propis convenciments i traspasar-los a tota la gent que m'envoltava. Els dos ens sentíem cristians, i la situació feta conflicte va fer que ens trobéssim.

Els seus sermons eren coneguts per la gent de Barcelona i anaven de boca en boca; ell denunciava l'absurd embollic que vivíem cada dia els cristians sortits de la creuada: la victòria d'un moviment fonamentalista dels que ara estan de moda. Les meves "naturalitats" també corrien de boca en boca en forma d'"excentricitats". En aquells moments tothom que no estava amb Ells era considerat "rojo separatista". Ens havíem de trobar.

A part d'encontres ocasionals i fugissers, la primera convocatòria formal es féu en el meu "cau de treball", més discret que secret de Barcelona. Allà, ens hi trobàrem durant alguns anys cada setmana en Ricard Lobo, el Jordi Llimona, Joan Leita, Lluís Xirinacs, en Jaume Rodri i jo mateix, a part d'algun invitat escadusser, per exemple l'esportista Reixac.

El tema que ens havia reunit era un xic ample; parlar de tot allò que, d'alguna manera, pogués afectar la nostra Església i Catalunya. Si en algun assumpte es feia consens i l'objectiu el teníem a l'abast, el duíem a terme. Recordo que aquells dies començava a sortir en alguns diaris el nom ETA, i procuràrem informar-nos més acuradament. Coneixíem els seus objectius nacionals i admiràvem el seu entusiasme i la seva dedicació. La conversa s'allargà mesos sobre aquest afer, i el consideràvem per la dreta i per l'esquerra, per dalt i per baix.

Finalment va semblar que hi havia acord mental; aquí a Catalunya no convenia que se'ns encomanés l'experiència ETA. Fóra un desastre perquè els catalans no som tant primaris com els bascos i, de passada, sempre ens guardem un roc dins la faixa davant de qualsevol conflicte. Ens hem pegat moltes patacades plantant cara a Madrid. La violència reivindicativa no seria ben vista per la majoria de la població. Convenia fer una altra cosa: i ens dedicàrem a *organitzar un moviment de resistència no-violenta*

En aquest debat, les aportacions més agressives sortien de la boca i el gest del Pare Llimona. Un franciscà verbalment radical, però no violent. Si amb la no violència volem impressionar la gent, cal que les accions tinguin el mateix risc que el militant d'ETA amb la pistola a la mà, i així és féu. Començant amb la vaga de fam de 8 dies a Santa Cecília de Montserrat. Amb l'acció d'en Xirinacs com a punta de llança s'aconseguí desbordar l'acció clandestina de tots els partits que es movien per dins el clavegueram. Nosaltres ens movíem obertament a ple dia.

Amb el Pare Llimona organitzàrem també una altra acció molt sonada i que portà molta cua: *una visita col·lectiva de capellans* per saludar al cap de policia de la brigada social, Sr. Creix, i protestar contra els maltractaments i tortures, en aquell cas concret a un estudiant comunista -perquè la Constitució del mateix Règim de Franco ho prohibia. A l'aparèixer la policia amb les seves porres i puntades de peu en contra dels cent-trenta capellans davant de la comissaria de la Via Laietana, comencàrem a córrer, i a l'entrar a refugiar-nos al convent de jesuïtes del carrer Casp, vaig veure com un policia, davant meu, colpejava el Pare Llimona escantonant-li el cap per sobre de l'orella dreta, amb vessament de sang, a la porta mateix de l'església.

La brigada social estava ben informada; al cap de pocs dies els quatre que havíem organitzat més personalment la després anomenada Manifestació de Capellans fórem processats pel Tribunal d'Ordre Públic i condemnats a un any de presó: Mn. Pedrals, Mn. Antoni Totosaus, el Pare Llimona i el que escriu.

Una setmana abans, quan ja teníem feta la maleta per anar a Carabanchel, li dic al Pare Llimona: i si anéssim a veure i informar el Nunci que està a Madrid (el nom no el recordo; tots son igual d'obedients a Roma) de tot el que ha succeït.....i li llancéssim un "farol" -ben raonable per la indignació i mobilització dels capellans de Barcelona- i l'empenyéssim? No s'ho féu dir dues vegades. Els quatre capellans -com si fóssim la bandera quatribarrada desplegada al vent- ens presentàrem a la Nunciatura de Madrid. -Som els quatre capellans que d'aquí a una setmana hem d'ingressar a la presó». Fou la nostra presentació.

- "Entreu" féu el familiar, després de tancar-nos la porta als nassos i anar-ho a consultar, primer a l'Autoritat.

- "Excel·lència ! Si hem d'anar a la presó després d'haver estat jutjats injustament per una acció de protesta ben raonada, els capellans de Barcelona el primer diumenge del nostre empresonament *Faran una vaga de misses a tot Catalunya*"

Al cap de cinc dies rebíem per correu certificat una nota oficial on se'ns comunicava que "por meritada causa" quedàvem alliberats d'haver de complir la pena de presó. Quin contacte tant estret hi havia entre Franco i el Nunci! Estaven a partir un pinyó. Aquesta convivència amb l'"Espanya" continua encara.

Després vingué la democràcia formal. Els corrents d'oposició a través de l'Assemblea de Catalunya es desferen precipitadament per les ganes incontenibles dels partits de tastar el poder i no voler cap reraguarda "per si de cas" les coses no anaven com desitjava el nostre poble. Aviat féu falta un cop de mà popular, però els partits es trobaren sols; ells havien esmicolat la resistència popular. Això no passà al Jura, quan els partits vertebraren la independència del Cantó.

El P. Llimona, impacient, era de l'equip que capitanejà el grup d'independents a favor del PSC. Em vingué a veure junt amb el Lluís Serrahima, per ensenyar-me el document-resum del seu ideari que li servia de bandera. Em va semblar bé tot ell, menys que el sistema d'anàlisi de la realitat social "havia de ser marxista". Li vaig dir que em semblava excloent dins l'univers del pensament socialista, i per això jo no l'acceptava. "Deixa-m'ho dir, el trobo sectari. Hi ha altres maneres d'analitzar la realitat i arribar a semblants conclusions i fins més radicals. Per exemple a través dels propis evangelis, i de passada hi ha militants socialistes als que amb aquest punt no negociable, se'ls barra el pas en aquesta formació, com per exemple a en Josep Pallach". El Pare Llimona quedà per uns moments perplex davant la meva negativa, però es refé i va dir: "Doncs a mi ja m'està bé".

Més tard, quan el PSC ja estava lligat amb el PSOE, en Felipe González, i l'Alfonso Guerra deixaren plantada olímpicament tota l'audiència dels compromissaris del Partit en el congrés de Madrid, perquè proposaren l'abandó d'aquest "principi d'anàlisi marxista com a element d'identificació i la majoria s'hi negaren. El bloc del PSC fou dels més radicals.

El P. Llimona no va entendre que, tres mesos després del "Plante", al reconvocar el Congrés truncat, totes les resistències a abandonar aquell pinyol de l'anàlisi marxista que identificava el PSC es fonguessin com boira matinal al sortir el sol.

El P. Llimona quedà desencantat. No es va donar de baixa del PSC-PSOE però capgirà els seus "Objectius" i es proposà reflexionar i escriure sobre les vivències de la seva fe cristiana, a plena dedicació. Acabava de néixer el més dens i veritable P. Llimona. Aquell que serà recordat com un gran humanista, un cristià de frontera, un experimentador d'actituds personals fetes en el laboratori íntim de la seva pròpia consciència amb el risc de quedar-hi marcat".

Si la personalitat del P. Jordi Llimona no es va trencar en el seu procés de maduració com a testimoni públic cristià fou degut també a la protecció i l'aixopluc de la comunitat del convent de Sarrià i a l'enteresa moral i a la mà esquerra del seu superior P. Joan Botem, que el defensà contra tot temporal i maregassa de les forces integristes.

Enric Valor

In Memoriam

a l'Enric Valor i Vives

per L. U. i Joan

Gairebé tancat aquest número d'"ACCIÓ" que teniu a les mans, m'arriba la trista notícia de la mort de l'Enric Valor i Vives. Un dels nostres representants de l'ample corrent cultural que ens ha permès d'enorgullir-nos culturalment durant aquest segle que fineix per la dignitat que era patent en tota la seva obra. Un ciutadà que posà decididament per damunt de qualsevol afany personal el servei del país. Pertanyia a la classe de gent, cada vegada més escassa, que ha intentat redreçar les coses, que al néixer, no trobaren prou respectables i que bregaren per millorar-les, sense parar esment en beneficis particulars, sinó en la rectificació d'allò que apartava el país de la realitat, la incertesa d'una Pàtria amenaçada que, com deia Rovira Virgili, havia estat reiteradament maltractada per la dissort. Ell, l'Enric, com tants il·lustres ciutadans que han mantingut les arrels d'aquesta terra evitant diluir-se en la pròpia malaurança. Tant de bo que aquest segle que comença continuï alletant aquesta mena de ciutadans que ens fa sentir vius en el nostre món d'avui tan malmés per l'acció d'un benestar que buida l'ànima humana de sentiments nobles perpètuament enriquidors.

Dissortadament avui tenim un món, dominat per un capitalisme salvatge que no ambiciona res més que el poder fàcil, segur que el diner ho pot tot. Però el diner ens fa cada dia més egoistes, més freds i insensibles. És difícil trobar un polític decidit

a fer quelcom per evitar que el seu poble sigui absorbit pels corrents de destrucció; polítics que vegin la necessitat de promulgar lleis per evitar-ne l'ambrutiment, l'abús dels poderosos sobre els pobres i tantes altres iniquitats; semblen venuts a la voluntat dels destructors del pensament humanístic; i és amb pena, fàstic i desolació que constatem que els polítics més representatius dels Països Catalans no han acudit a donar el darrer comiat a aquest compatriota, com si anéssim sobrats de persones de la categoria cultural de l'Enric. En quin altre camp podem aspirar a destacar si no és en l'àmbit de la cultura? L'Enric Valor, que havia patit presó i persecució a causa de la darrera dictadura espanyola; era conscient que la guerra civil no havia acabat encara, perquè si és cert que el món ha progressat, no és possible, no hauria de ser possible que hom l'abandoni sense haver assolit un mínim de justícia que permeti cicatritzar les ferides i els greuges causats per l'enemic de sempre, malgrat que alguns no ho vulguin reconèixer, és una por genètica, hauríem dit fa uns anys, i que ara en podem dir una por a perdre un benestar particular i un càrrec influent que no mereixen.

Si el Mestre Jordi, de Guimerà no va poder enterrar el seu fill en terra sagrada per ser titllat de traïdor, nosaltres no hauríem de permetre que molts dels nostres administradors d'avui i força més dels que pretenen administrar-nos, puguin reposar en pau en el sòl de la Pàtria.

Enric Valor amb el rector de la UPC Justo Nieto, el 22 de desembre passat a la cerimònia on se'l va nomenar doctor honoris causa. Aquest va ser el darrer reconeixement que va rebre Valor en vida.